

DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUD

STUDIJSKA KNJIZNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

O MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto - Izhaja vsak četrtrek - Posamezna številka 15 din - LETNA NAROČNINA 600 din, polletna 300 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej - Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 ameriške dolarje - TEKOČI RACUN pri Mestni hranilnici - Komunalni banki v Novem mestu št. 606-70/3-24

Stev. 27 (537) Leto XI.
NOVO MESTO, 7. JULIJA 1960

Uredniški odbor - Glavni in odgovorni urednik Tone Gošnik - NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg št. 3 (vhod iz Dilančeve ulice) - Poštni predal Novo mesto 33 - TELEFON uredništva in uprave št. 127 - Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo - TISKA Casopisno podjetje »Delo« v Ljubljani

ZAPISKI S PLENUMA OK ZKS NOVO MESTO

S silo prepričanja uveljavljati praktično graditev socializma

Kako izpolnjujejo komunisti v okraju svoje naloge v sedanjem obdobju silnega tempa graditve socializma in nadaljnega gospodarskega razvoja? Kako delajo osnovne organizacije ZKS na terenu in v podjetjih? Predvsem tema dnevnega vprašanja je bil namenjen sobotni plenum Okrajnega komiteja ZKS, ki je potekel ob veliki udeležbi članov OK in povabljenih v prostorih Okrajnega zavoda za izobraževanje odraslih. Skrbno sestavljeno in zelo določeno analizo o delu komunistov v okraju je podal org. sekretar OK ZKS Ing. Jože Legan. Med drugim je ugotovil, da so bile letne konference osnovnih organizacij ZKS vsebinsko bogatejšje kot prejšnja leta, čeprav afirmacija teh organizacij navzlic napredku le še prepočasno poteka. Zlasti v nekaterih večjih podjetjih in ponekod tudi na vasi je viden napredok osnovnih organizacij ZKS. Nadaljnje prenašanje pristojnosti od okraja na komunale (decentralizacija) pa terja prav zdaj novih naporov, da družbeno samoupravljajo se počne še globlje in še trdnije korenine.

Poročilo sekretarja - za njim pa tudi plodna razprava - je opozorilo, da je pomankanje posluha za pereče probleme izven organizacije ena izmed slabosti, ki jih bodo morale številne osnovne organizacije čimprej odpraviti. Tako so v mestih marsikje postali šabloni, čeprav žive so v mestih marsikje sestanki stanovanjskih skupnosti, teh izrazito samoupravnih enot, katerih zgraditev in utrditve je zdaj neposredna naloga. Sredi živahnega žetljenja društev in različnih organizacij ima osnovna organizacija ZKS pač dovolj široko področje umeštvovanja. Prav z njim se bo znebila škodljive zaprtosti vase, sestanki in delo pa bodo postali bolj življenjski. Na vasi danes ni in ne bo napredka, če ne ustvarimo trajnega in plodnega sodelovanja kmetov-zadružnikov s svojimi zadrugami. Navzlic jasnim smernicam za modernizacijo kmetijstva imamo še vedno primere, da kmetje-komunisti ne sodelujejo pogodbeno s KZ (niso v kooperaciji) ali pa le navidez, z majhnimi, nepomembnimi površinami. Šibkost dela komunistov na vasi se odraža tudi v slabem sprejemanju novih članov (od letos sprejetih 212 novih članov so samo 4 kmetje!), v zanemarjanju mladine in majhni skrbi za bolj razgibano družbeno življenje na vasi. Osnovne organizacije v gospodarskih podjetjih so z novimi oblikami dela zelo zboljšale svoj vpliv; na splošno imajo manj slabosti kot terenske in vaške organizacije.

Na plenumu so opozorili tudi na važnost gozdarstva v okraju, ki je za gospodarstvo našega področja izredno pomembno, a mu dostikrat ne posvečamo potrebne skrbi. Med gozdni delavci, logarji in drugimi je politično delo nemalokrat zanemarjeno. Od lanskega oktobra do letošnjega junija je bilo ugotovljenih za več kot 7400 m² črnih sečenj, kar kaže na pojave korumpiranosti med logarji. Precej kritič je deležno tudi gostinstvo, v katerem dela le malo komunistov. Tudi v trgovini je izmed vseh zaposlenih komaj 12% komunistov. Tu bo treba več političnega dela med delavci in uslužbenci obeh važnih panog, preko ObLO in zbornice pa bo treba nepravilnosti hitreje in učinkoviteje odpravljati. Nasploh velja opozoriti na večjo budnost in vseh gospodarskih organizacij; v preprečevanju gospodarskega kriminala moramo namreč doseči več uspehov kot smo jih doslej.

Ustanavljanju aktivov ZK (v ustanovah, ObLO, med športniki, inženirji, skupinami raznih strokovnjakov in pod.) in občasnih aktivov ZK (n. pr. za komuniste iz šol, odbora in oddelka za prosveto ObLO ter za podobne skupine) bo treba posvetiti več skrbi. Organizacija mora postati bolj mobilna; sestajati se je treba po potrebi, odveč pa prakso, da so postale osnovne organizacije marsikje samo neke vrste študijskih grup. Sploh bo treba, tako je bilo na plenumu posebej poudarjeno, sestajanje članstva izboljšati in kvaliteto dvigniti. Dosedanje razbremenjevanje vodilnih kadrov je n. pr. pokazalo, da smo že pritegnili v družbeno delo celo vrsto mladih ljudi, ki so prej stali ob strani, oz. da so dobili svojim sposobnostim primerno zaposlitev in pomoč v delu družbenih organizacij številni novi člani. Anketa je potrdila, da je n. pr. 300 tovarišev (od 500 anketiranih) prišlo od prejšnjih 15 ali celo 16 funkcij na povprečno 6 funkcij. Akcija še ni zaključena; vsaka ozkost in vase zaprtost pri tem delu nam samo škoduje.

Ideološkemu izobraževanju so na plenumu posvetili precej skrbi. Čeprav je bilo že na jesenskem plenumu OK ZKS močno podčrtano, kako nam je potrebno načrtno in uspešno ideološko-vezno delo, to področje še ni našlo pravih uspehov. V 15 industrijskih podjetjih smo n. pr. razpravljali, da bi nujno morala imeti izobraževalne centre, pa je bil v minulih sezonah ustanovljen en sam tak center (v Celulozi). Za izobraževanje žal še ni pravega razumevanja med vodilnim kadrom, hkrati pa vsi vemo, da neuk, nerazgledan in zaostal delavec ne more uspešno reševati zahtev moderne proizvodnje. Več uspehov je doseglo ideološko-vezno delo prek delavskih univerz. Po enem letu njihovega uspešnega dela lahko ugotovimo, da so jih ponekod smatrali za »nujno zlo«, ne pa kot prepotraben, važen pripomoček za splošno vzgojo ljudi. Vnaprej bo treba še bolj kot doslej tudi materialno in kadrovsko okrepiti te izobraževalne ustanove. Odgovornost osnovnih organizacij za izobraževanje s tem seveda ni prenehala, kot so ponekod napačno razumeli vlogo delavskih univerz. Ideološko delo je sestavni del celovitega umeštvovanja komiteja ali osnovne organizacije, ne pa samo skrb ideoloških komisij.

Zdaj je v okraju 4374 komunistov; lani je bilo na novo sprejetih 509 članov, letos 212. V primerjavi z letom 1958 je porast novo sprejetih večji za 60 odstotkov. Se vedno imamo v okraju 41 gospodarskih organizacij, v katerih bi lahko imeli samostojne osnovne organizacije. Res je, da bo treba osnovnim organizacijam v malih podjetjih bolj pomagati. Odveč so pa pomisleki proti ustanavljanju novih organizacij tudi v manjših podjetjih, češ »da bomo potem osiromašili vaško ali terensko organizacijo ZKS«. Komunist naj bo vezan organizacijsko na delovnem mestu, kjer ustvarja proizvodnjo ali dela v upravi, šoli ali zapodu; na vasi ali doma ga lahko še vedno angažiramo za pomoč v delu z različnimi oblikami sodelovanja. Plenum je zato sklenil, da postavimo nove osnovne organizacije povsod tam, kjer obstajajo zato pogoji.

Plodno razpravo in potrjene ugotovitve poročila so na plenumu strnili v sklepe, ki jih bodo dobili v kratkem vsi občinski komiteji in samostojne tovarniške organizacije ZKS. Z njihovo pomočjo bodo seznanili s stališči in z novimi nalogami vse komuniste v okraju, ki imajo v nadaljnjem razvoju našega področja prav gotovo veliko odgovornost in obsežno torišče udeleževanja. Prav v sedanjem času, ko se borimo za ureditve zadnjih nalog tekoče petletke in je od njihovih pravočasnih izpolnitev odvisen hitrejši ali počasnejši nadaljnji napredok Dolenjske, Spod. Posavja in Bele krajine, je bil delovni obračun komunistov okraja s plodnim plenumom in z njegovimi sklepi zares potreben koristen.

PO ZAOSTRITVI NADALJNEGA DODELJEVANJA KREDITOV ZA OBRATNA SREDSTVA SE TOLIKO BOLJ VELJA:

Vse za proizvodnjo

in pravočasno izpolnitev letošnjega družbenega plana, za kar mobilizirajmo prav vse naše rezerve in vse naše moči!

Na 7. seji zbora proizvajalcev OLO, katere so se 1. julija udeležili tudi vsi predsedniki ObLO in povabljeni direktorji nekaterih večjih podjetij iz okraja, so se odborniki seznanili z izredno pomembnimi gospodarskimi vprašanji: z novimi ekonomskimi ukrepi glede na zaostroitev nadaljnega dodeljevanja kreditov za obratna sredstva. Zaradi vedno večjih zadolžitvev gospodarskih organizacij pri bankah za obratna sredstva, kamor smo doslej zelo malo vlagali lastnih sredstev, znaša primanjkljaj potrebnih obratnih sredstev pribl. eno milijardo dinarjev. Za izpolnitev družbenega plana v celoti bo treba zagotoviti predvsem ta sredstva. Banke bodo po sklepu Gospodarskega odbora ZIS ustavile vsako povečanje skupnih kreditov za obratna sredstva nad stanjem, ki je bilo doseženo letos 30. aprila.

Za kaj gre v novem položaju? Večina naših gospodarskih organizacij je doslej vlagala v obratna sredstva le tisti del, ki je bil obvezen po predpisih o črpanju investicijskih sredstev, medtem ko su potrebe za obratnih sredstvih krile iz bančnih virov. Spričo dej-

leto nalagali v industrijsko izgradnjo in si tako ustvarili osnovne temelje za nadaljnji razvoj. V pogojih, v kakršnih smo bili vsa povojna leta, bi drugače tudi skoraj ne mogli ravnati.

Letošnje investicije v okraju se bodo po družbenem pla-

obratnih sredstev. Novi predpisi terjajo, da bodo banke odslej preperele vsak porast kreditov oziroma posojil iz bančnih sredstev, ki bi presegel stanje, doseženo na dan 30. aprila 1960.

Kaj vse vpliva na stanje, kakršno smo dosegli glede na vedno večje zahteve po novih obratnih (bančnih) sredstvih? Prav gotovo nismo izjema glede široke investicijske fronte, v katero smo zašli. Gradbena in obrtna podjetja niso več v stanju zadovoljiti vsem željam, naročilom in vedno hujšemu pritisku za gradbene storitve; zategadelj naraščajo cene gradbenega materiala in uslug; dobijo obrtnika - pomni danes že srečo ali izjemo! Veliko je gradenj, ki smo jih začeli, ne da bi imeli zanje zagotovljena vsa potrebna

spodarsko šibak okraj, pereč in težak. Z razpoložljivimi sredstvi (dosedanjimi krediti) gospodarskih organizacij bo treba pokriti primanjkljaj, ki je nastal spričo ustavljenih novih kreditov in že dodeljenih sredstev. Posebno pereč je problem za vsa tri glavna podjetja kovinske industrije, ker bi spričo položaja, v kakršnem so ta podjetja, lahko tu najprej nastopile resne motnje v proizvodnji.

Resna odgovornost zbora proizvajalcev, vseh občinskih zborov in delavskih svetov

Zbor proizvajalcev se zaveđa resnosti nastalega položaja. Opozoril je - potem ko je v plodni razpravi izmenjal stališča, pri katerih so posebej prispevali tovariši Niko Beloslavov, Viktor Zupancič, Luka Dolenc, Ludvik Golob, Jurij Levčičnik, Franjo Bule in drugi - zlasti na tele naloge:

1. - široko fronto investicij noramo zožiti na to, kar res najbolj potrebujemo, medtem ko moramo vsa ostala nujna, čeprav potrebna dela, začasno odložiti in zanje najprej zbrati potrebna sredstva, nato pa se jih lotiti;

(Nadaljevanje na 2. strani)

Z zbora Gorjanskega bataljona, ki se je drugič po končani vojni sestel v ponedeljek dopoldne na Prečku pri Orehoviču - več o tem berite na 4. strani današnje številke

stva, da smo »okraj brez rezerv«, v obratna sredstva res nismo vlagali pomembnejših naložb. Večina vseh razpoložljivih sredstev smo iz leta v

nu za 1960 povečevali v primerjavi z letom 1958 za 17,7 odst., družbeni bruto proizvod pa kar za 49,4 odst. Obratna sredstva naj bi se letos po planu kreditne bilance povečala na 9 milijard in 640 milijonov. Razvoj proizvodnje pa je v nekaterih panogah hitrejši kot ga predvideva družbeni plan, zato računamo, da bodo narasli zahtevki po obratnih sredstvih na 10 milijard in 386 milijonov. Ze do 30. aprila letos pa smo dosegli 95,6 odst. povečanja dodeljenih

sredstev, precej del pa smo finančno presegle, čeprav nismo imeli zagotovljenega kritja. Stvari smo pokrivali v praksi tako, da smo zahtevali vedno nove kredite iz bančnih virov, ker so take gradnje potekala v bistvu iz kreditiranja gradbenih podjetij. Tu pa se začena veriga potreb obratnih kreditov, ki je - gledano v državnem merilu - sprožila nujne ukrepe Gospodarskega odbora ZIS.

Nastali položaj je zlasti za naš, še vedno sorazmerno go-

VREME

ZA ČAS OD 7.-17. JULIJA:

Približno do 10. julija bo v splošnem lepo vreme, nekako od 11. julija dalje svet nestalo in pogostimi padavinami, predvsem krajevne nevihtne plobe. Dr. V. M.

Za uspešen zaključek sezone:

Dveh pomembnih kulturnih dogodkov letošnje junjske kronike gledališča PD Svobode »Dušan Jereb« v Novem mestu zlepa ne bo moč pozabiti gostovanja Drame SNG iz Ljubljane z »Dvanajstim porotniki« in zaključne prireditve domačega odra, ki smo je hvaležno sprejeli in toplo pozdravili minul četrtlet in petek. Tretja premiera domačega gledališča v pravkar zaključeni sezoni je bila drama PLINSKA LUČ avtorja Patricija Hamiltona. Zahtevno odsko delo (pred leti smo ga videli na filmskem platnu s Ch. Boyerjem in Ingrid Bergmanovo) je zažvele pred nami po zaslugi odličnih igralcev in realne režije domala tako kot si ga lahko le želimo: nazorno, prepričljivo in z vsi brezobzirnostjo, ki zারে gledalca v spomin globoko brazdo. Ni dvoma, da je PLINSKA LUČ kot psihološko-konverzijska drama za igralce trda preizkušnja; prav zato smo uspeli premiere in njere ponovitve tolikanj bolj veseli. Prepričala nas je znova, da so odveč pomisleki in vprašanja, ali amaterska gledališka dejavnost na Dolenjskem neša. Prav narobe: že zdaj lahko pričakuemo živahno ustvarjanje domačega gledališke družine, ki bo naredila Novemu mestu z okolico hvaležno uslugo, če bo jesensko sezono začela kar s ponovitvijo Hamiltonove drame, saj si tokrat mnogi dela niso utegnili otedati. Priznava še: le redki so »višakovali«, da bi utegnili premiera 30. junija zvečer napeljati dvorano: a jo je, celo dvakrat. Navdušen aplavz pred otro sveno je

bil iskrena zahvala igralcem, ki so s požitvoalnim delom povstvarili umetnino, katere dobro jedro nas umetnit.

PLINSKA LUČ so hoteli zaigrati Novomeščani že pred dvema letoma (žal zaradi časovne stiske niso utegnili z njo na nedavni festival v Kopru), a šele zdaj jim je uspelo zamisel urediti. Režiser prof. Tone Trdan je dal igralcem v ustvarjanju posebnih likov dokaj svobodne roke; doživeto zaigrana drama je plod zdravega realizma, s kakršnim se je režiser lotil dela. Zakonca Mannigham sta igrala Marija Sali in Tone Gortnar; vloga krhke, nežne in iskrene ljubeče, čeprav po zločinu kruto prevarane soproge, je bila prav gotovo ena najboljših, kar jih je na novomeškem odru doslej zaigrala M. Sali. Njeno življenje nasprotje je bil v nastopu in maski odlični soproj (T. Gortnar), zloben in pokvarjen do kraja, noli sadizma in temnih naklepev. Dvojico je z domiselno in hvaležno igro izredno dobro dopolnjeval inšpektor Rongh (Riko Urh), ki je odličil usodo zapeljanka in moralca Plemenito Elizabeth je s pravim občutkom za trpljenje v družinski tragediji zaigrala Mara Glonar, pokvarjeno prefrganko Nancy pa je z vsu potrebnim temperamentom dostojno predstavila Eva Nifergal.

Tekst drame je težak; prevajalec je delu ohranil značilne angleško dikcije, ki ji navzlic prizadevanju vsi nastopajoči tu pa tam le niso bili v celoti kos. Soigra je bila izpiljena

»Plinska luč«

scena (posojilo Mestnega gledališča iz Ljubljane) v bistvu enostavna, a prav učinkovita. Igra s svetlobo je v dramii nepogrešljiva; po zaslugi Nika Pauliča je bila res njen sestavni del. Inspicent je bil Franc Stirn, odrski mojster Lojze Ivanetič, zares odlične maske pa so delo toj. Segedinove in Franca Kralja.

V »Plinski luči« so nastopili: Riko Urh, Marija Sali, Eva Nifergal, Tone Gortnar (sede, z leve proti desni); Ivo Pavič, Franci Stirn, Mara Glonar, režiser prof. Tone Trdan (stoje, z leve proti desni)

ob »Domačiji« prvi knjigi Dolenjske založbe

Lani ustanovljena Dolenjska založba se je te dni prvič pojavila na slovenskem knjižnem trgu in predstavila bralcem s povestjo Franceta Bevka Domačija, v opremi akad. slikarja Bogdana Borčiča.

Za Dolenjsko založbo in za našo splošno založniško dejavnost je to vsekar pomemben dogodek. Kaj so nam o izdaji prve knjige povedali pri Dolenjski založbi?

Nemara se bo kdo vprašal, kako da je kot prva izšla knjiga nedolenjskega avtorja in z vsebino, ki zajema drugo slovensko področje - Primorsko.

Vzroka sta pravzaprav dva. Založba si je hotela že za prvi letnik svojih izdaj izbrati avtorja nedolenca in s snovjo iz druge slovenske pokrajine, da s tem nakaže tudi širši zastutek svoje dejavnosti. Pri tem si je izbrala našega resnično ljudskega pripovednika Franceta Bevka, hoteč s tem počastiti še njegovo 70-letnico. DOMAČIJO, svojo kleno napisano in zanimivo povest slovenskih domačij pod italijanskim jarmom, je za našo izdajo izbral avtor sam. Tako je zdaj povest po svoji predvojni revijalni objavi prvič izšla tudi v knjigi. Med letošnjimi izdajami Dolenjske založbe naj bi bila Domačija tretja knjiga, ker pa prvi dve: Mikuževa Pregled narodnospodobne vojne na Dolenjskem in Janka Jarca Partizanski Rog nista bili o pravem času godni za tisk, smo dali v tiskarno Domačijo, ki je bila povsem pripravljena. Mislimo, da bodo te lepe povesti bralci res veseli in da je Dolenjska založba z njo dostojno začela svojo založniško in kulturno dejavnost. Mimo vsebinskih kvalitet odlikujejo Domačijo tudi lepa oprema, tisk in papir.

Vsem, ki se za našo založbo zanimajo, naj povemo, da je že v tisku obširen roman Ilke Vaščetove Izobčenece (o Janezu Trdni) v najkrajšem času pa gresta v tiskarno Jarčev Partizanski Rog in dvojce povesti Josipa Jurčiča: Tihotapec in Kloščski žolnir (v eni knjigi).

Naj omenimo še, da je prodajo vseh knjig Dolenjske založbe vzela v svojo prodajno mrežo založba Mladinska knjiga iz Ljubljane, kar je za našo založbo, ki bi si še morala snovati svojo prodajno mrežo, kar ni enostavna in cenena stvar, več kot ugodno.

Za uspešen zaključek sezone: Dveh pomembnih kulturnih dogodkov letošnje junjske kronike gledališča PD Svobode »Dušan Jereb« v Novem mestu zlepa ne bo moč pozabiti gostovanja Drame SNG iz Ljubljane z »Dvanajstim porotniki« in zaključne prireditve domačega odra, ki smo je hvaležno sprejeli in toplo pozdravili minul četrtlet in petek. Tretja premiera domačega gledališča v pravkar zaključeni sezoni je bila drama PLINSKA LUČ avtorja Patricija Hamiltona. Zahtevno odsko delo (pred leti smo ga videli na filmskem platnu s Ch. Boyerjem in Ingrid Bergmanovo) je zažvele pred nami po zaslugi odličnih igralcev in realne režije domala tako kot si ga lahko le želimo: nazorno, prepričljivo in z vsi brezobzirnostjo, ki zারে gledalca v spomin globoko brazdo. Ni dvoma, da je PLINSKA LUČ kot psihološko-konverzijska drama za igralce trda preizkušnja; prav zato smo uspeli premiere in njere ponovitve tolikanj bolj veseli. Prepričala nas je znova, da so odveč pomisleki in vprašanja, ali amaterska gledališka dejavnost na Dolenjskem neša. Prav narobe: že zdaj lahko pričakuemo živahno ustvarjanje domačega gledališke družine, ki bo naredila Novemu mestu z okolico hvaležno uslugo, če bo jesensko sezono začela kar s ponovitvijo Hamiltonove drame, saj si tokrat mnogi dela niso utegnili otedati. Priznava še: le redki so »višakovali«, da bi utegnili premiera 30. junija zvečer napeljati dvorano: a jo je, celo dvakrat. Navdušen aplavz pred otro sveno je bil iskrena zahvala igralcem, ki so s požitvoalnim delom povstvarili umetnino, katere dobro jedro nas umetnit. PLINSKA LUČ so hoteli zaigrati Novomeščani že pred dvema letoma (žal zaradi časovne stiske niso utegnili z njo na nedavni festival v Kopru), a šele zdaj jim je uspelo zamisel urediti. Režiser prof. Tone Trdan je dal igralcem v ustvarjanju posebnih likov dokaj svobodne roke; doživeto zaigrana drama je plod zdravega realizma, s kakršnim se je režiser lotil dela. Zakonca Mannigham sta igrala Marija Sali in Tone Gortnar; vloga krhke, nežne in iskrene ljubeče, čeprav po zločinu kruto prevarane soproge, je bila prav gotovo ena najboljših, kar jih je na novomeškem odru doslej zaigrala M. Sali. Njeno življenje nasprotje je bil v nastopu in maski odlični soproj (T. Gortnar), zloben in pokvarjen do kraja, noli sadizma in temnih naklepev. Dvojico je z domiselno in hvaležno igro izredno dobro dopolnjeval inšpektor Rongh (Riko Urh), ki je odličil usodo zapeljanka in moralca Plemenito Elizabeth je s pravim občutkom za trpljenje v družinski tragediji zaigrala Mara Glonar, pokvarjeno prefrganko Nancy pa je z vsu potrebnim temperamentom dostojno predstavila Eva Nifergal. Tekst drame je težak; prevajalec je delu ohranil značilne angleško dikcije, ki ji navzlic prizadevanju vsi nastopajoči tu pa tam le niso bili v celoti kos. Soigra je bila izpiljena

VSE ZA PROIZVODNJO

(Nadaljevanje s 1. strani)

2. — s'leherna gospodar. organizacija v okraju naj najprej skrbno sama pregleda, kako gospodarji z obratnimi sredstvi, koliko jih ima, koliko jih bo povečala iz lastnih skladov;

3. — osnovna in glavna naloga pa je vprašanje proizvodnje: boriti se moramo za vsako ceno, da dosežemo vse proizvodne plane. Pri tem je treba izkoristiti vse rezerve (še vedno jih je veliko v dvojnih in trojnih izmenah, v večji

storilnosti, v boljsem nagrajevanju po učinku itd.).

4. — Gospodarske organizacije, ObLO, OLO, vsi DS in UO podjetij ter sindikati naj sestavijo kritično-mobilizacijske analize stanja in ugotovijo, kaj je potrebno ukreniti najprej doma, v podjetju, in nato v občini in okraju. Ugotavljanje domačega stanja povežimo z smernicami nezdavnih razprav v zvezi in republiški ljudski skupščini. Le z mobilizacijo vseh naših sil se lahko uspešno lotimo

reševanja težav, z poslednicami in vztrajnim delom pa bomo tudi uspešni!

5. — Ustanovi se koordinacijski medbančni odbor v okrajnem zboru proizvajalcev, ki bo reševal te probleme in tudi ukrepal; za predsednika odbora so na seji izvolili tov. Ludvika Goloba, podpredsednika OLO. Odbor bo skrbel za prelivanje sredstev med bankami in podjetji.

6. — Uvesti bo treba strogo finančno disciplino, pregledati vse zaloge, pokazati povsod več komercialne spretnosti in hitrega ukrepanja. Zbor naj posreduje republikanski organom pritožbe naših podjetij, ki uvajajo reprodukcijski material ali sestavne dele, a imajo z nakupi deviznih in obratnih sredstev velike izgube in zamude v delu.

7. — Zaostrižiti je treba odnose v vseh podjetjih, ki izvažajo in poskrbeti, da bodo naše obveznosti do izvoza sproti na tekočem.

8. — V vseh navedenih primerih je treba konkretno ukrepati, ne pa le zgolj ugotavljati; pregledati je treba vse na pol dogotovljene zgradbe, investicije in druga dela ter ugotoviti, kaj nam je najbolj potrebno. Brez gospodarskega računa pa se ne sme začeti nobena nova stvar več, vsled česar bo treba spremeniti tudi način dela v okrajnem tajništvu za gospodarstvo, Zavodu za plan in povsod drugod.

9. — Priporočila Gospodarskega odbora pri ZIS sprejema okrajni zbor proizvajalcev v celoti in jih posreduje občinskimi zborom kot vsem gospodarskim organizacijam, da konkretno ukrepajo v smislu predlogov.

Na seji so se odborniki seznanili tudi z osnovnimi podatki o uresničevanju družbene plana v obdobju januar-maj 1960, o čemer bomo poročali v prihodnjih številkih. Potrdili so tudi razdelitev investicij za 1960.

Naša mladina, predvsem ženska, zelo rada potuje na avtopostop. Tako potovanja se končajo navadno srečno, vendar ne vsa. O njihovem koncu odloča predvsem to, na kakšnega soferja avtopostopar (predvsem pa avtopostoparka) naletijo. Najbolj bi nam bilo dobro, da se pri avtopostoparstvu ne ustavlja le nepoznavanje voznikov, ker znanje biti zelo nasilni in brezvestni.

Lepo dekle iz Novega mesta je stopalo avtomobile. Eden se je ustavil.

Skokovit razvoj motorizacije

»Motorizacija je ena od sozračnic, ki označujejo napredek, ki ga Jugoslavija in njeni narodi dosega pri uspešni in hitri gradnji sodobnega gospodarstva.« je dejal HAN SAN BRKIČ ob nedavni otvoritvi Avtomobilskega salona v Ljubljani.

Proizvodnja motornih vozil pri nas stalno narašča: TAM bo izdelal letos 3000 vozil, po rekonstrukciji pa 6000. V TOMOSU zapusti vsakih pet minut nov Colibri tekoči trak, letos jih bo vseh 50.000, CRVENA ZASTAVA bo dala letos na trg 12.800 vozil, leta 1963 pa že 60.500! IMV Novo mesto bo že letos izdelala 1000 vozil.

STARŠEM IN ŠOLAM!

Tovariši uredniki!

Nas list je pred kratkim opozoril na vzgojne naloge do otrok, ki delajo škodo na motornih vozilih po cestah. K temu še nedavni dogodek s ceste čez Gorjance na ovinku pri cestarski hiši nad Badovincem. Kakih osem otrok, ki so pasli živino, se vsjuje na cesto, ponujajo šopke gozdnih jagod. In to tako vsiljivo, da moraš paziti, da ne pride do nesreče! Ker imam lepše jagode doma in se mi mudi, vozim počasi dalje. Nenadoma čutim, da je priletel kamen v avto. Brž ustavi in vidim, kako nekaj vsiljivcev zbeži v gozd, na avtomobilu pa je vidna poškodba. Gre torej za nadležo s pretno represalijo, če ne kupiš!

Ta dogodek naj bo opozorilo, da imajo šola in starši otrok ob prometnih cestah dolžnost opozorjati in vzgajati otroke v zvezi s cestnim prometom in razvojem turizma, ki ima ob pravem razumevanju in lepem odnosu prebivalstva lahko velik pomen tudi za odročne kraje, kakor so vasi ob cesti čez Gorjance.

Dekleta in avtopostop

»Bi me peljali do Otočca?«
»Može, kako da ne!«
In je priselida. Toda prišli so do Otočca, prišli do Brekca, prišli so do Zagreba. Šofer ni hotel prej ustaviti. Zakaj se je tako vedel, nam ni znano. Vemo le, da se je dekle vrnilo v Novo mesto z rednim avtobusom in tako zapravilo precej več časa in denarja, kot bi ga sicer, če bi šla peš do Otočca...
»Drugi primer je huji. Pedevdvaletni dekle je nedavno tje štopalo pri Jugopetrolu v Novem mestu (Briščin) tovornjak.
— Kam?
— Do priključka pri Karteljevem.
— Prisidite!
In potem se je začelo spoznavanje in »pihanje na dušo«:
— Kje ste doma? Kaj delate? Kje ste zaposleni?
— Čez čas pa!
— Ni treba iztopiti pri priključku. Peljite se z mano do Mirne, mi boste delali med vožnjo kratek čas. Boste videli, da bo lepo. Dekle je vztrajalo, naj ustavi pri priključku, toda on se za prošnjo ni zmenil. Nagovarjal jo je, naj se pelje z njim do Mirne, ona pa je spet zahtevala, naj ustavi. Sprva je je prosila, potem pa je začela kričati:
— Ustaviti! Ustaviti!
... in ker ni ustavil, je odprla vrata in skočila...
Takrat je ustavil... videl, da leži nagiba na cesti in da vozi za njim avtobus... ustrašil se je, sedel spet v avtomobil in pobežnil. Pokvarjenega se je pokazal že s

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

»Prehodnih pogajanjih v Melunu med zastopniki francoske vlade in zastopniki alžirske Fronte za narodno osvoboditev (FLN), za katero je bilo kaj kmalu očitno, da so se izjavila, je prišlo sporočilo časne alžirske vlade, ki pravi, da vlada ne more poslati svoje delegacije v Pariz na pogajanja s francosko vlado. Sporočilo namreč pravi, da »lahko sestaneke delegacijama Francije in Alžirije rodi sadove samo, če so pogoji za takšen sestaneke določeni sporazumno in niso vsiljeni.«

Ceprav se ni neposrednega odmeva pariške vlade na sporočilo časne alžirske vlade, se je takoj po končanem predhodnih pogajanjih v Melunu zvedelo, da francoska stran kljub zahtevanju o nasprotnem ni ugodila niti eni želji oziroma pogoj alžirske delegacije. Francozi niso ustregli želji Alžircem, da bi dobili stik s svojimi prijatelji v Franciji in tiskom, niso izpolnili zahteve, da bi imeli nekaj svobode gibanja («ker bi to lahko povzročilo neljube demonstracije in ogrozilo varnost alžirskih delegatov»), dalje, da bi lahko obiskal zaprtje Ben Bello, da bi predsednik časne alžirske vlade Ferhat Abas obiskal predsednika de Gaullea in naposled, kar je najvažnejše, da bi alžirska delegacija dobila zagotovila, da bo dejansko zametena možnost za svobodno opredeljevanje vsem Alžircem. Očitno so Francozi to razumljivo in pravzaprav samo ob sebi umevno zahtevo jemali kot zahtevo politične narave, ki ni v skladu z zgolj vojaškimi pogajanjimi o prekinitvi sovražnosti. Tako niso ugodili niti tej zadnji zahtevi. Razen posebnega letala za zvezo s Tunisom in teleprinterse zveze s

Tunisom alžirska odposlanec niso imeli nobene druge ugodnosti. Po pravici so poudarili, da je tako ravnanje primerljivo kvečjemu za politične zapornike. Kljub temu časna alžirska vlada ni zaprla vrat pogajanjem. Vlada je spet pripravljena poslati svoje delegacije na pogajanja, če bi Francija sprejela svoje odklonilno stališče.

Generalni sekretar OZN Hammarskjöld je dejal pred nekaj dnevi na tiskovni konferenci, da bo na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine morda zastopanih v organizaciji že 96 držav — 14 več kot lani. Računajo, da bi potemtakem azijsko-afriška skupina v OZN lahko štela skoraj 40 članic. In čeprav ni pričakovati, da bi

SPET ODMIK

Tako je spet propadel en poskus, ki upajmo ni zadnji, da bi se zblížili stališči Francije in svobodne Alžirije. In to v času, ko se število svobodnih afriških držav — nekaterih celo bolj gospodarsko zaostalih od Alžirije — iz meseca v mesecu čedalje bolj množi.

Ko se bo namreč letos sestala Generalna skupščina Združenih narodov, bo glas Afrike slišati močneje kot doslej. Ze leto — leto je »afriško leto« — kakor pravijo na sežehu OZN, je Varnostni svet sprejel prošnje Toga, Kameruna, Federacije Mali in Magadaskarja za sprejem v članstvo. Prihodnji teden bo Varostni svet verjetno pripravil vse potrebno, da bi Kongo in Somalija postala člana OZN.

Ko si bo Nigerija oktobra letos pridobila neodvisnost, bo najmanj 16 suverenih afriških držav članic Združenih narodov. Te države bodo že same ob sebi — celo brez azijskih držav — tvorile pomembno regionalno skupino, za naklonjenost katere se bosta brez dvoma potegovala i Vzhod i Zahod.

države ob vsakem vprašanju glasovale enotno, ker niso glasovalni stroj, je eno gotovo: v vprašanih kolonializmu je njihovo stališče že vnaprej znano. In ta enotnost v kolonialističnih vprašanih je pomembna in ob brez dvoma učinkovito vplivala na ukrepe in odločitve svetovne organizacije.

Pri takšnem dinamičnem osamosvajanju in razvoju »črnskega kontinenta« postaja še bolj zapleteno in anahronistično vztrajanje Francije pri starih stališčih. Kljub de Gaullovim izjavam, ki pomenijo napredek, pa napredka ne more biti, če ostanje to izjave pač samo izjave in se vsaka pogajanja razbijajo ob čereh francoske nepopustljivosti. Ob tako naglem razvoju Afrike pa je ta nepopustljivost tem bolj nevarna in slepa. Primerjamo je lahko z nepopustljivostjo belcev v Južnoafriški uniji. Ta ustvarja čedalje hušje napetosti in zaplete, ki jih lahko razreši samo sila.

15 let za umor iz koristoljubja

V ponedeljek 27. junija je bila na Okrožnem sodišču v Novem mestu glavna sodba v pogovoru Karlu Roštoharju iz Radeča, prosta Loka pri Zidanem mostu. Ob. toženi Roštohar je v noči 6. marca 1945 okoli 2. ure v Razboru pri Loki vzel življenjski Angeli Most, ki je bila posejda v osmem mesecu. Razen tega je bil Roštohar obtožen zaradi tatvine dveh koles in divjega lova v lovističnem kolektivnem družbenem Loka pri Zidanem mostu.

6. marca 1960 ob 2. uri ponoči sta slišala Marija in Mirko Mordavs pred svojo hišo dva strela. Strele so slišali tudi sosedje. Ko je Mirko Mordavs šel pregledati hišo, je našel na tleh pred kuhinjskimi vrati črtno Angelo, ki je bila ustreljena in že mrтва. Dejanja je bil osumljen Karel Roštohar, ki je imel s pokojno razmerje. Še istega dne je bil pripril Roštohar je dejanje prvotno zanikal in se skliceval na alb. Vendar je moral kloniti pod težo dokazov. Umor je priznal.

5. marca 1960 večer se je odpejal iz Ljubljane, kjer je bil v službi kot železniški zavratač. Odpejal se je v Zidani most s Taurern ekspressom, ki odpelje iz Ljubljane ob 21.15. Ob 22.18 je izstopil v Zidanem mostu in odšel na svoj dom v Radeč, vendar se doma ni oglašil, ampak je vzel iz skrivališča v hlevu puško »Mannlicher« kalibra 8 mm z naboji in šel v Razbor do Mordavskih hiše, kjer je pri oknu poklical Angelo. Ker je večkrat prihajal k njej ni slutila nič hudega in je prišla ven. Nekaj časa sta se prepirala, nato pa je Roštohar pribral preb svoj puško in puskino cevjo, nato pa, ko se je umikala proti hiši, se dvakrat ustrelil proti njej. Ko ga je čakali organi LM in ga aretirali.

Roštohar je umor prvotno zanikal in zatrjeval, da je bil 5. marca 1960 v službi v Ljubljani, da se je pripeljal z vlakom iz Kocetva v Ljubljano nekako pred 21. uro večer in da je prenočeval na stolu v železniški čakalnici v Ljubljani. Trdil je, da se je 6. marca 1960 ob četuri uri zjutraj odpejal do Zidanega mosta, od tam pa ob 6.45 najprej do železniške postaje Loka, vendar je bil njegov alibi po izjavah prič ovzren. Na prvem zaslišanju je ravno tako zatrjeval, da izvrjuje krvavi maščabi na oboki od pete. Lina, ki naj bi ga doma zadržala. Tudi ta trditve je bila ovzrena. Roštohar je moral plačevati preživetino za nezakonskega otroka, ki ga je imel z drugim deklicom. Ker se ljudje nekaj dni pred umorom začeli govoriti, da je Angela noseča z njim, se je verjetno odločil za umor, da bi se tako izognil plačevanju druge preživetine. Sodišče je spoznalo, da je Roštohar kriv umora iz koristoljubja, da bi se tako izognil plačevanju preživetine. Obsojen je bil na najvišjo zaporno kazen — 15 let.

Kratke IZ RAZNIH STRANI

■ Zaradi silovitega odpora vseh demokratičnih sil v Italiji so moral neofašisti odpovedati svoj kongres v Genovi. To merjenje sil je likratil pokazalo, da ne gre podcenjevati neofašistične nevarnosti, a tudi to, da je levica močna, če enotno nastopi proti reakcionarni nevarnosti.

■ Kubanska vlada je zasedla rafinerije ameriški družbi »Shoum« med lipom in ništa hotel rafinirati nafte, ki jo je Kuba kupila od Sovjetske zveze. Kubanska vlada je zasedla tudi naprave tretje ameriške družbe »Texas Oil«.

■ V Moskvi so izročili veleposlanikom trah zahodnih držav note, v katerih sovjetska vlada protestira proti temu, da skuša zahodnonemška vlada izkoristiti zahodni Berlin za svoje vojaške potrebe.

■ Naposled je bil sklenjen spoznanje med liprom in britansko vlado v vseh doslej že neresenih vprašanih. Urejen je bil predvsem problem oporišč, ki jih bo imela Britanija na otoku, in problem britanske finančne pomoči Cipru, ki bo v prvih nekaj letih znašala dvanajst milijonov funtov.

■ V Seulu se je začela obravnava proti 30 visokim funkcionarjem, obtoženim, da so kršili zakonitost na volitvah 15. marca letos.

■ Na nepalsko — tibetanski mejni so kitajske čete streljale na 11 nepalskih vojakov, ki so patrolirali v okrožju Mustang. Tri vojake pogrešajo, eden izmed njih pa je bil v tem spopadu verjetno ubit.

■ Sovjetska zveza je v osrednjem Pacifiku spet začela poskuse z večdelnimi raketa-mi. Poskusi bodo trajali do 21. julija.

■ Predsednik indijske vlade Nehru je obiskal indijsko obmejno pokrajino Ladak. To je prvi obisk indijske premiera na področjih ob kitajski meji.

■ Avstrijska vlada je pooblastila zunanjega ministra Krelskega, naj takoj pripravi južnotirolsko vprašanje OZN, da bi o njem razpravljali na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine.

»Bi me peljali do Otočca?«
»Može, kako da ne!«
In je priselida. Toda prišli so do Otočca, prišli do Brekca, prišli so do Zagreba. Šofer ni hotel prej ustaviti. Zakaj se je tako vedel, nam ni znano. Vemo le, da se je dekle vrnilo v Novo mesto z rednim avtobusom in tako zapravilo precej več časa in denarja, kot bi ga sicer, če bi šla peš do Otočca...
»Drugi primer je huji. Pedevdvaletni dekle je nedavno tje štopalo pri Jugopetrolu v Novem mestu (Briščin) tovornjak.
— Kam?
— Do priključka pri Karteljevem.
— Prisidite!
In potem se je začelo spoznavanje in »pihanje na dušo«:
— Kje ste doma? Kaj delate? Kje ste zaposleni?
— Čez čas pa!
— Ni treba iztopiti pri priključku. Peljite se z mano do Mirne, mi boste delali med vožnjo kratek čas. Boste videli, da bo lepo. Dekle je vztrajalo, naj ustavi pri priključku, toda on se za prošnjo ni zmenil. Nagovarjal jo je, naj se pelje z njim do Mirne, ona pa je spet zahtevala, naj ustavi. Sprva je je prosila, potem pa je začela kričati:
— Ustaviti! Ustaviti!
... in ker ni ustavil, je odprla vrata in skočila...
Takrat je ustavil... videl, da leži nagiba na cesti in da vozi za njim avtobus... ustrašil se je, sedel spet v avtomobil in pobežnil. Pokvarjenega se je pokazal že s

NOVO LADJO je dobila pred kratkim Atlantska plovnica v Durovniku. Trampet, ki so ga prevzeli od nekoga irskega brodar-skega podjetja, ima 8800 ton nosilnosti in bo dobil ime Konavljie. Ladja bo takoj odpeljala v neko ameriško pristanišče po blago v Jugoslavijo pa bo prispela nekako sredi leta.

NOVA SKLADIŠČA ZA LETOSNJO ŽETEV graje v Srbiji. Do nove žetve jih bo na razpolago za 63 tisoč vagonov žita. Kljub temu pa vse te zmogljivosti še ne bodo zadovoljevale za vsakladiščenje vse žetve, saj bodo letošnji tržni presežki žit znašali okoli 80.000 vagonov. Kljub temu bodo pogoji za vsakladiščenje mnogo boljši kot lani, saj so glede na lanske izkušnje pravočasno začeli graditi nove zmogljivosti.

Na kultiviranih stelnikih v črnomaljski občini je Poslovna zveza Črnomelj zgradila prvi hlev za 100 glav goveje živine. Hlev je že poln živahnih telčkov (Foto: Jože Škof)

SEMENJSKA KOZERJA

Na ponedeljkovem svinskem semnju je bilo živahno. Razmerje med kupci in prodajalci je bilo v korist slednjih. To je barometer cen takoj zaznaval. Prodajalci so poskočili s cenami. Pri takem številu kupecv ni bilo težko prodati.

»Predolge ščetine ima,« je ugotavljal kupec, »ne bo se redil.«

»Kaj ne,« je ugovarjal prodajalec. »Sest so mi že ponujali zanj...«

Kupec je zamahnil z roko, češ kaj si ob pameti! Naredil je nekaj korakov v stran, potem pa se je naenkrat obrnil na pet in ponudil:

»Če bova začela pri petih jurjih, se izplača naprej razgovarjati...«

Pustil sem ju, naj naprej barantata, in se pridružil živzavu pri sosednjem vozu. Prodajala sta starček, ki očitno se ni dal kmētije iz roke, in sin, kupoval pa je železničar.

»Nekam majhen je,« je ugotavljal kupec. »Veliko jih je povrgla, pa so ga odpravili...« je pojasnjeval sivolasi starček, ki je s palicami sedel na vozu, medtem ko sin, sloneč ob kurniku, ni zvil nobene.

Nekateri so želeli take pujske, ki nikoli še niso videli mleka. Takole so spraševali: »Ali si mi dajal mleko?«

»Ne,« so jim zagotavljali prodajalci, »še videl ga niso! Dajali smo jih koprive in le kdaj pa kdaj otrobe z vodo.«

»Predolg rilec ima,« je nekdo sodil. »Veliko žre, rata pa malo...«

»Spodnja čeljust je za štiri centime prekratka...«

»Poglejte, kako je gladeki! To je dobra pasma...«

»Ta pa grize,« je nekdo brž umaknil roko, s katero je otipaval malce preveč bojevitega prašča.

»Kot nalaže za čuvaja,« se je počalil lastnik.

»Ne bodite tako trda,« se je jezila mlada žena, ki je prišla na semenj s trdnim namenom, da bi kupila štiri odojke. »Ne včlehte samo na svoj kup, tudi k mojemu nekaj odirniti!«

»Tako je,« se je vmešal mešetar. »Pretrda kupčija nikoli ni dobra. Tako kupljeni pujski se ne rede.«

Pri kozoletu je stal tovornjak kočevskega podjetja »Mesnina«. Nakupovalec je očitno že nakupil, kar je nameraval, ker je že izplačeval.

Znana prekupčevalka ni hotela sprejeti denarja.

»Tako se nisva zmenila,« je vpila. »Po štiri tisoč dve sto dva se pogodila. Pa niti moji niso! Ne bom menda svoje pridajala...«

Nakupovalec se je razburil:

»Kaj lažeš? Poglej, štiri tisoč sem zapisal!«

Zenska je poklicala nekoga mešetarja na stran in mu nekaj šepnila na uho. Potem sta se oba vrnila h kamionu.

»Plačaj j, kar jti grel!« je zavpil mešetarjevec. »Bil sem zraven; tako je, kot ona pravi...«

Nenadoma me je opazil. Ko je videl, da molče motrim preprič, se je zdrlil. Sedel je na kup desk, zloženih pod kozolcem, in zamrmral:

»Pri tem nimam nič zraven.«

Nato se je obrnil k prekupčevalki, rekoč:

»Kaj tako vpiješ? Če so vsem drugim posteno izplačali, tudi tebe niso ogoljufali...«

»Po štiri tisoč dve sto smo se pogodili!« je trmoglavila ženska.

»Kaj lažeš?« je vpil mešetar.

Prekupčevalko je vrglo s tira.

»Ne bodi hinavec!« ga je rotila. »Tako povej kot si prej!«

Pozneje je možakar pristopil k meni in se mi predstavil:

»Jaz sem Koren, vas pa tudi poznam, čeprav nosite črna očala...«

»Če me res poznate, pa povejte, kdo sem!« sem si privoščil šalo.

»S tajništva za notranje zadeve...«

Ko sem mu povedal, da sem novinar, mu je bilo najbrž žal, ker je zapravlil objubljenjo prekupčevalkino podkupnico.

GOSPODINJEI

Oskrbite se pravočasno s kisom za vlaganje, če želite dobro in sigurno konservirati vrtnine! Na zalogi imamo zadostno količino vseh vrst kisa, v glavni sezoni pa težko izvršujemo naročila.

Kolektiv in podjetje »VINOČET« Ljubljana-Viš

Delovni kolektiv PLETENINE

Tovarne trikotaznega perla LJUBLJANA

★ Čestita za dan vstaje!

Priporočamo se cenjenim strankam in pozdravljamo dan vstaje slovenskega ljudstva!

TRGOVSKO PODJETJE »TEKSTIL« LJUBLJANA

Ciril-Metodova 3

PAPIRNICAKOLIČEVO

pošta DOMZALE

telefon LJUBLJANA 30-477

priporočila svoje izdelke:

- kromokarton
- razne plakate
- ostale kartone in
- specialne lepenke

Vsem sorodnim kolektivom pošiljamo za DAN VSTAJE iskrene čestitke z najboljšimi željami za nadaljnji napredek!

MIZARSTVO MOSTE LJUBLJANA

Ulica Vide Pregarčeve 8 a

»SILVA«

GOZDNO IN LESNO GOSPODARSTVO AGV FAKULTETE LJUBLJANA

ČESTITA ZA

★ 22. JULIJI

ZADRUŽNIKE, KOOPERANTE, VSE KMEČKO IN OSTALO PREBIVALSTVO NA SVOJEM OBMOČJU TOPLO POZDRAVLJA ZA KRAJEVNI PRAZNIK IN SE PRIPOROČA

Kmetijska zadruga Žužemberk

»AGROBIRO«

podjetje za projektiranje LJUBLJANA PARMOVA 33

- izdeluje
- kompletne tehnične elaborate objektov za potrebe kmetijstva, za predelavo kmetijskih pridelkov, za živilsko industrijo in urbanistične načrte.

OPRAVLJAMO VSA V STROKO SPADAJOČA DELA TER SE PRIPOROČAMO!

ISKRENE ČESTITKE VSEMU DELOVNEMU LJUBSTVU ŽUZEMBERŠKE OBČINE ZA

★ KRAJEVNI PRAZNIK 13. JULIJI

ZIDARSKO PODJETJE

»REMONT«

ŽUZEMBERK

Cestitkam

★ ZA DAN VSTAJE se pridružuje tudi DELOVNI KOLEKTIV SILVAPRODUKT LJUBLJANA Parmova 41i

Z IZREDNE OBČINSKE KONFERENCE SOCIALISTIČNE ZVEZE V NOVEM MESTU

Spodbudno nagrajevanje povečuje storilnost

Videmska Celuloza je že lani začela uvajati sistem nagrajevanja po ekonomskih enotah in po enoti proizvoda. Tak način nagrajevanja je rešil al! pa vsaj načel marsikak problem, ki ga prej ni bilo mogoče rešiti samo z administrativnimi ukrepi. Predvsem se je v kolektivu povečalo zanimanje za uspehe celotnega podjetja. S tem pa so dosegli tudi boljše proizvodne rezultate. Tako je proizvodnja v zadnjih mesecih ena najboljših vse od obstoja tovarne. Rešili so tudi problem izpolnjevanja proizvodnega načrta po izbiri, kar daje sedaj boljše finančne uspehe. Zdalej pogosto izdelajo več boljnih vrst papirja kot predvideva načrt, medtem ko je bilo še pred nekaj meseci ravno obratno.

Največji uspeh pa so dosegli pri nadurah in delovni sil. Nadure so z uvedbo kolektivnega nagrajevanja znižali za 8 - 10 tisoč mesečno. Te so prej pogosto rušile razmerja pri zasluzkih, saj so nekateri člani kolektiva prejeli na ta račun precejšnje zneske. Če se upoštevajo, da je pri delu, ki je opravljeno v nadurah, produktivnost delavca all uslužbenca manjša od običajne, delo pa je plačano 50 odstotkov več, je razumljivo, da se povsem upravičeno borijo proti vsem naduram. Ta problem so pričeli uspešno reševati z uvedbo kolektivnega nagrajevanja, saj so vsi člani, ki nimajo nadur, živo zainteresirani, da jih ni, sicer so prikrajšani pri zaslužkih, ki izhajajo iz kolektivnega nagrajevanja. Nadure so znatno prizadele tudi skupni sklad osebnih dohodkov posameznih ekonomskih enot, zato je večina delavcev proti naduram. Njihovo število je iz meseca v mesec manjše.

Spodbudnejše nagrajevanje je vplivalo tudi na rešitev problema odvišne delovne sile, ki jo posamezne ekonomske enote po-

pričeli pojavljati problemi številnih neresenih vprašanj. Vsi ti pojavi, ki jih prej ni bilo v tolikšni meri, predstavljajo osnovne elemente za doseg večje produktivnosti, ki se je začela večati. Iz izkušenj, ki so jih dobili pri uveljavljanju tega sistema nagrajevanja, so predvideli, da ga bodo še izpopolnili. Niso pa računali, da bodo to zahtevale same ekonomske enote in da bodo prišle celo s konkretnimi predlogi. To je dokaz, da je kolektiv zelo dobro seznanjen z dosežanim sistemom, sicer si ne bi želel novih oblik nagrajevanja.

Tako so letos uvedli 6 ekonomskih enot, v okviru teh pa 29 obračunskih enot. Vsaka enota ima tudi svoj skladni odobor iz svoje organizacije. Zveze komunistov, v kratkem pa bo dobila tudi svoj obratni delavski svet. To je predvsem rezultat razvoja same organiza-

cije v podjetju, ki se nenehno izpopolnjuje in je zavzela že širok razmah, da je bilo nujno najti primerno decentralizacijo delavskega samoupravljanja.

S tem da ima podjetje 29 obračunskih enot, vsaka od teh pa predstavlja v pogledu proizvodnjega procesa in nagrajevanja samostojno podjetje, je treba vsaki obračunski enoti dati točen obračun osebnih dohodkov. Ker je višina osebnih dohodkov v vsaki obračunski enoti povsem drugačna, odvisna, je namreč od dosežene proizvodnje vsake obračunske enote, je treba hkrati z obračunom osebnih dohodkov izdelati tudi primerjalno analizo, iz katere je možno ugotoviti posamezne uspehe all neusphe. Tega pa je tako veliko, da je nemogoče vse obravnavati le na centralnem delavskem svetu, temveč bodo to obravnavale ekonomske enote, ki predstavljajo v organizacijskem smislu samostojne obrate. Tako se bodo z vselim analizama in obračuni proizvodnje temeljito seznanili proizvajalci same, kar bo nedvomno precejšen napredek, saj bo vse večji krog delavcev sodeloval pri upravljanju s podjetjem.

Prepričani smo, da bodo videmski celulozarji s krepljenjem delavskega samoupravljanja in nenehnim izpopolnjevanjem sistema nagrajevanja po ekonomskih enotah dosegli še večje in še boljše uspehe.

Razširimo krog upravljalcev

Izredne občinske konference SZDL Novo mesto se je minul četrtič udeležil predsednik Okrajnega odbora Socialistične zveze Viktor Zupančič, med gosti pa smo opazili tudi podpredsednika OLO ing. Vilmo Pirkovič. Obširno poročilo, prebral ga je predsednik Obč. odbora SZDL Tone Počrvina, je nakazalo velike naloge Socialistične zveze pri razvijanju delavskega in družbenega upravljanja kot pri vesplošni krepljivi komunne. V razpravi se je zvrstilo 23 delegatov in gostov.

Krog državljanov, ki na področju občine sodelujejo v upravljanju, moramo razširiti tako s ugotovitvami na konferenci. V gospodarskem razvoju smo dosegli znatne uspehe, proizvajalci pa v delavskem upravljanju še ne sodelujejo dovolj. Ni so redki primeri, ko v podjetjih odloča le ovek krog ljudi. Takšna zaprtost je škodljiva in grobo krši pravice državljanov. Ni dovolj, da delavski svet kot organ samoupravljanja razpravlja le o delitvi dohoda in o problemih v podjetju. Usmertitvi se mora tudi v komunno. Proizvajalci prispevajo znaten delež tega, kar so ustvarili tudi njej. Zato imajo pravico in dolžnost razpravljati o tem, kako komunna z njihovimi sredstvi gospodari. Morajo ji dati več pobud in nenehno politiko usmerjati.

Ker se je industrija v občini razvila šele v novem letu, razdobi je največ delavcev iz vrst kmetijskega prebivalstva. Razumljivo je, da so mnogi v novo vlogo še niso dovolj vsi-velj. Pomazati jim moramo s strokovnim izobraževanjem in jim vzgajati v dobre upravljalce. Strokovno sposobnejši delavci bodo ustvarili več, hkrati pa bodo kot razumnejši gospodarji družbeno premoženje bolj upravljali. Za izobraževanje delavcev je v občini narejenega dostaj premalo. Čeprav je predvidenih 5 izobraževalnih centrov, še ni nobeden začel. Odgovorni pa se vse preradi skrivajo za izgovor, češ da ni splošnih ljudi.

Komuna postaja osnovna celica naše družbe, zato mora državljantom nuditi dovolj možnosti za sodelovanje v upravljanju, saj se nenehno razvija in krepi prav po zaslugi njihovih del. Na konferenci so ugotovili v delovanju novomeške komunne vrsto slabosti. V svetih in komisijah sodeluje še vse premalo državljanov. Predlog zborov volivcev niso bili vedno dovolj upoštevani. Večina odbornikov se v svoje delo pre-malo pogloblja, na zborih zato ne znajo odgovorjati na vprašanja volivcev in tudi njihovih zahtev in predlogov vedno ne posredujejo občini.

Na koncu razprave je govoril predsednik Okr. odbora SZDL Viktor Zupančič, ki je poudaril, da so pred člani SZDL velike naloge. Vrste Socialistične zveze moramo številno okrepiti. Osnovna organizacija SZDL je občinska organizacija, državljani pa morajo razumeti da je komunna tista, ki odloča o njihovem razvoju. Zato naj se vključujejo v delo občinskih organov in kar najbolj sodelujejo v upravljanju. Pozabiti ne smemo na mladino. Vključevati jo moramo v vrste upravljalcev in pustiti, da tudi mladi ljudje odločajo in pomagajo pri reševanju problemov, saj je bodočnost namenjena prav mladim. Z novimi organizacijskimi oblikami Socialistične zveze moramo pritegniti k sodelovanju v družbenem življenju najširši krog ljudi. Le tako bo SZDL postala javna tribuna, kjer bodo državljani razpravljali o vsem, kar jih zanima in tišči.

Dva meseca za avtomobiliste in mopediste

Ko prometni organi prihitijo na kraj nesreče najčesteje ugotavljajo, da je malomarnost uporabnikov cestnišče povzročila poškodbe na ljudeh ali vozilih. Prav zato so letos v akcije za urejanje cestnega prometa pritegnili k sodelovanju tudi pešce, kolesarje, voznike, motornih vozil in voznike vprežnih vozil. Prvi trije meseci (april, maj, junij) so bili namenjeni kolesarjem. Uspehi so že vidni: kolesarji z roko naznačujejo smer, kolesa pa so bolj kot prej opremljena z vsem, kar omogoča varno vožnjo. Tudi nesreč je manj. Letos jih je v novomeškem okraju 51 manj kot v enakem razdobju lanskega leta. K temu je mnogo pripomogla kolesarska akcija, saj so mnoge nesreče povzročili prav kolesarji.

Julija se je na naših cestah pričel drugi del akcije, namenjen voznikom motornih vozil in mopedistom. V novomeškem okraju je registriranih že 3020 motornih vozil. Izpite za vožnjo z mopedom je doseg opravilo 1916 ljudi. Po približni oceni je v okraju blizu 2500 mopedov. Promet z motornimi vozili je vedno gostejši, nevarnosti vedno več. Prav zato je tudi Zvezna ljudska skupščina pred nedavnim razpravljala o prometu na naših cestah in sprejela precej novih zaključkov. V akciji za avtomobiliste in mopediste bodo spet sodelovali vozniki motornih vozil in mopedov, v želji, da bi spoznali vse nevarnosti in vse napake, ki so že marsikoga stale življenje. Društva AMZ in združenja šoferjev in avtomobanikov bodo sodelovala. Z nizom predavanj in analiz, kjer se bodo vozniki seznanjali z vzroki in s posledicami nesreč in pa s previdno vožnjo na cesti, bomo število nesreč še bolj zmanjšali. Zato sodelujemo v akciji prav vsi!

OB DESETLETNICI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

SGP Pionir: proslava in razstava

V soboto popoldne se je na proslavi desetletnice delavskega samoupravljanja pri SGP Pionir zbralo 152 članov delavskih svetov in upravnih odborov, ki so vodili podjetje v minulem desetletju. Predsednik DS Franc Zidanek in direktor podjetja Ivan Kočvar sta v govorih orisala razvoj samoupravljanja in gospodarski razvoj podjetja. Kot gostje so se proslave udeležili predsednik OO SZDL Viktor Zupančič, predsednik republiškega sindikata gradbenicev Bogo Pečan, predstavnik Biroja za gradbeništvo LRS dr. Milan Oražen in predsednik OSS Novo mesto Ludvik Kember. Vsi gostje so navzoče pozdravili in jim čestitali. V kulturnem programu proslave je sodeloval pevski zbor PD Dušan Jereb in recitatorji iz kolektiva. V okviru proslave je kolektiv pripravil lepo razstavo, ki v fotografijah in grafi-konih prikazuje dejavnosti SGP Pionir in izdelke centralnih obratov. V 1000 izvodih je izšla tudi posebna številka domačega glasila Bilten. Magnetofonske posnetke proslave bodo predvajali po vseh gradbiščih, saj šteje kolektiv 1900 članov.

Deset let delavskih svetov v industriji obutve

Ves kolektiv Industrije obutve Novo mesto je v soboto proslavil 10 let delavskega samoupravljanja. Slavnostno sejo DS je otvoril Franc Mesojedec, predsednik prvega DS, ki je bil izvoljen leta 1950. Govorniki, ki so se zvrstili nato, so govorili o pomenu, uspehih in nalogah organov delavskega samoupravljanja v preteklem obdobju in v bodočnosti. Predsednik DS Ljotze Hočevar je zaslužnim članom, ki delajo v kolektivju že vrsto let, po-

MALI OGLASI V DOLENJSKEM LISTU: ZANESLJIV USPEHI!

NUDIMO VAM

- najrazličnejše kovčke < aktovske < potniške in pisalne mape < danske večerne in potovalne torbice < vseh vrst usnjene rokavice < listnice, denarnice < etuje za cigarete, očala, nalivna peresa in podobno < jermeničke za zapesne ure < danske in moške pasove < nahrbtnike, opasane in druge športne potrebščine < razna tesnila in usnjena zaščitna sredstva
- "TOKO" • TOVARNA KOVČKOV IN USNJEVIH IZDELKOV • DOM Z ALE

NOTRANJEPOLITIČNI IZVIDENSKI PREGLED

Pred dnevi se je Zvezna ljudska skupščina sestala na tretje letošnje zasedanje, to je obnemu tudi zadnje zasedanje pred počinicami. Na zasedanju je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Mijalko Todorovič najprej ocenil gospodarjenje v prvih mesecih letošnjega leta in opozoril na nekatere posebnosti gospodarskega razvoja. Na istem zasedanju je bil sprejet tudi nov zakon o poslovnem sodelovanju in združenju v gospodarstvu in o zakonu o službi za zaposlovanje delavcev. Bralce bi želeli seznaniti vsaj z nekaterimi posebnostmi novih predpisov in napovedanih sprememb v gospodarstvu.

Naši gospodarski organi pripravljajo nov zakon o kreditiranju gospodarskih organizacij, obnemu pa bomo spremenili tudi bančni sistem. Oboje, tako nov kreditni kot bančni sistem naj bi bila uveljavljena že v prihodnjem letu. Oba sistema bosta prinesla novo izpopolnjevanje svobodnih socialističnih odnosov v gospodarstvu, ki so v skladu z naraščanjem materialne osnove naše družbe. Tako na primer bo izenačen sklad osnovnih sredstev s skladom obratnih sredstev. Delavski svetji bodo lahko sami prenašali sredstva iz enega v drugi sklad. Delavski svetji bodo potemtakem sami odločali o teh najpomembnejših skladih, ki bistveno vplivajo na gospodarjenje v posameznih kolektivih. To gospodarjenje pa bo moralo biti seveda v skladu s splošnimi predpisi.

Pomembne napovedi

Bančni sistem bo spremenjen v tem smislu, da bo omogočil prelivanje družbenih sredstev zlasti v tiste gospodarske dejavnosti, kjer bo zagotovljena najbolj smotrna uporaba teh sredstev. Pri tem ne bo odločilno, ali gre za nova sredstva iz centralnih skladov ali pa za sredstva gospodarskih organizacij samih. V takem sistemu se bo še zlasti povečala vloga komunalnih bank, ki bodo postale še močnejši činitelji gospodarske politike v komunni.

Mimo tega pripravljajo tudi nove spremembe v deviznem in zunanjem trgovinskem sistemu. Tudi tu gre za to, da bi kolektive še bolj spodbujali k proizvodnji tistih izdelkov, ki jih lahko dobro prodamo v tujini. Kolektivji bodo v novem sistemu prav gotovo bolj zavzeto proizvajali tiste dobrine, katerih cene so konkurenčne tudi na tujem trgu. Tako bomo na primer uveljavili sistem, v katerem bodo kolektivji ki izdelujejo določene proizvode, dobili vse devize, ki jih bodo ustvarili v prodajo svojega blaga na tujih trgih. S temi devizami bodo lahko nakupovali surovine, polizdelke za predelavo v svoji tovarni. V nekaterih panogah gospodarstva je tak sistem pravzaprav že uveljavljen. Končno so na tem zasedanju napovedali tudi spremembe v sistemu financiranja šol zdravstvenih in drugih ustanov. Obnemu naj bi spremenili tudi sistem nagrajevanja v teh dejavnostih. Nagrajevanje naj bi bilo neposredno povezano z učinkom kolektiva in posameznika. In končno pripravljajo organi Zveznega izvršnega sveta tudi spremembe glede delitve dohodka gospodarskih organizacij. Zelo važna se nam zdijo napovedi, da bodo v prihodnjem letu vse gospodarske organizacije, torej tiste, ki imajo stare in tiste, ki imajo nove stroje, razpolagale z amortizacijlo, ki jo bodo u tvarile.

Kot rečeno, je bil sprejet zakon o združenju v gospodarstvu. V našem pregledu bi težko opozorili na vse posebnosti tega zakona, ki pa bo v vsakem primeru uspešno proizvodno sodelovanje med podjetji. Mnoge stvari, ki so bile doslej nejasne, ureja prav novi predpis.

Nov zakon je nadomestil tudi uredbo o organizaciji službe za posredovanje dela. Zaradi razvoja proizvodnih odnosov je bila stara uredba zastarela, ker se je omejevala samo za priznavanje pravic nezaposlenim in na evidenco ljudi, ki so iskali zaposlitev. Novi zakon pa določa, da je glavna naloga odgovarjajočih služb spremljanje zaposlenosti in potrebe gospodarstva ter javnih služb. Gre namreč za to, da si moramo čimprej ustvariti dober pregled nad tem, koliko kvalificiranih in koliko visokokvalificiranih delavcev potrebuje naše gospodarstvo. Prišel je čas, ko bo treba ugotoviti tudi, koliko delavcev bo treba prekvalificirati, kajti v industriju uvajamo vedno bolj moderna stroje in naprave, ki terjajo drugačno znanje. Novi zakon predvideva tudi oblikovanje posebnih ustanov. Tako na primer bodo lahko občine ali pa republike ustanovljale zavode za zaposlovanje delavcev. Vse to ustreja zakon pomembno področje naše družbene dejavnosti v skladu s principom, da ima vsakdo pri nas pravo do zaposlitve.

TRGOVSKO PODJETJE
"MANUFATURA"
LJUBLJANA
TRUBARJEVA UL. 27
Telefon 30-638

• nudi vsem cenjenim odjemalcem vse vrste tekstilnega blaga v veliki izbiri in po solidnih cenah!

TRGOVSKO PODJETJE
USNJE LJUBLJANA
vam nudi v svojih poslovalnicah v LJUBLJANI, CELJU, REKI in PULI preko grosistične mreže vse vrste obutve, gumi škornje, izdelke iz plastične mase, gume in kavčuka

Trgovsko podjetje
USNJE LJUBLJANA
Gradišče 10

ZA DAN VSTAJE POZDRAVLJAMO IN ČESTITAMO!

TEKO

AGENTURNO PODJETJE ZA TEKSTILNO INDUSTRIJO

LJUBLJANA

CANKARJEVA 1
EXPORT - IMPORT
TELEFON: 20-612, 22-574

TOPS

TOVARNA PISALNIH STROJEV LJUBLJANA

IZ DELA ORGANIZACIJ SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

Statut SZDL Jugoslavije

Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije je zrasla iz ljudske fronte, ki je nastala pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije v boju proti reakcionarnim buržoaznim režimom in ki se je razvijala in utrdira v narodno-osvobodilnem boju in revoluciji, med obnovo dežele in izgradnjo temeljev socialistične družbe.

Socialistična zveza se kot množična politična organizacija delovnih ljudi bori za obranitev in nadaljnje razvijanje pridobitev socialistične revolucije - socialističnih družbenih odnosov, družbene lastnine proizvajalnih sredstev, ljudske oblasti, samoupravljanja delovnega ljudstva na vseh področjih družbenega življenja, narodne enakopravnosti, izražene v bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov, neodvisnosti dežele ter njenega svobodnega in samostojnega razvoja.

Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije kot najširša politična in organizacijska oblika povezovanja vseh socialističnih sil, zbranih okrog Zveze komunistov Jugoslavije, sodeluje z vsemi družbenopolitičnimi in drugimi organizacijami in prid skupne dejavnosti v interesu delovnih ljudi in vse socialistične skupnosti.

Socialistična zveza zbira delovne ljudi, jim omogoča, da razvijajo dejavnost na podlagi svojih družbeno-ekonomskih in moralno-političnih interesov ter se bori, da bi se ti interesi kot temeljna gibalna sila družbenega razvoja čim popolneje in neposredneje uresničevali.

Socialistična zveza se pri svoji dejavnosti prizadeva, da bi čedalje več delovnih ljudi čim aktivneje in neposredneje sodelovalo pri obravnavanju in praktični ureditvi vseh družbenih problemov, s čimer nenehno širi podlago in vsebino neposredne socialistične demokracije.

Socialistična zveza se zavzema za najširši boj mišljenj na socialističnih osnovah in s tem krepi idejno politično enotnost in izgrajuje enotnost akcije delovnih ljudi pri izpolnjevanju nalog socialističnega razvoja.

Z vsestransko in raznovrstno dejavnostjo v Socialistični zvezi razvijajo državljani vse dežele ustvarjalno pobudo na vseh področjih družbenega življenja, seznanjajo se s stvarnimi problemi socialističnega razvoja, sodelujejo pri določanju politike organov oblasti in organov družbenega samoupravljanja in s tem zagotavljajo tudi nadzorstvo nad delom teh organov.

Prek Socialistične zveze kot ene najvažnejših oblik samoupravljanja v političnem in družbenem življenju delovni ljudje uresničujejo in razvijajo demokratične pravice bolj vsestransko spoznavajo družbenopolitične probleme dežele, lokalnih skupnosti in svojih kolektivov, razvijajo pri tem svojo

ustvarjalno dejavnost in svojo socialistično zavest.

Socialistična zveza se bori za takšen razvoj socialistične demokracije, ki zagotavlja pravice delovnih ljudi, da na podlagi družbene lastnine proizvajalnih sredstev sami odločajo o delitvi družbenih sredstev, ki jamči za dostojanstvo človekove osebnosti, svobodo misli in vesti in oblikovanje takšnih norm javne dejavnosti, v katerih je zapadeno vsestransko spoštovanje pravic posameznika in interesov družbene skupnosti.

Konkretna naloga svojih akcij določa Socialistična zveza na podlagi naslednjih splošnih smotrov:

utrjevanje Federativne ljudske republike Jugoslavije kot skupnosti svobodnih in enakopravnih narodov ter narodnih manjšin; krepitev ekonomskih in političnih osnov enakopravnosti narodov in skladnega razvoja vse dežele; razvijanje jugoslovanskega socialističnega patriotizma kot izraza enotnosti in skupnih interesov delovnih ljudi vse jugoslovanskih narodov; zagotavljanje neodvisnosti, ozemeljske nedotakljivosti in suverenosti dežele in prid njenemu svobodnemu socialističnemu razvoju; vsestransko razvijanje socialističnih družbenih odnosov ob nenehnem boju zoper ostanke reakcionarnih sil stare družbe in pojave ter tendence birokratizma;

izpopolnjevanje in nadaljnje razvijanje delavskega samoupravljanja, komunalnega sistema in ostalih oblik družbenega samoupravljanja razvijanje čedalje širše pobude neposrednega sodelovanja delovnih ljudi pri upravljanju vseh družbenih zadev; ustvarjanje čedalje višjih in bolj demokratičnih oblik družbenega življenja in čedalje svobodnejših odnosov med ljudmi;

preobrazba Jugoslavije v deželo z razvito industrijou in kmetijstvom z moderno tehniko, sodobnimi metodami proizvodnje in visoko produktivnostjo dela ob sočasnem naraščanju življenjskega standarda in ustvarjanje čedalje boljših pogojev življenja in dela delovnih ljudi;

uresničevanje socialistične preobrazbe kmetijstva; izgrajevanje socialističnih organizacij in oblik združevanja, za katere se delovni kmetje protovoljno odločijo v svojo lastno korist, ki pa prispeva k najhitrejšemu razvoju kmetijske proizvodnje, pri čemer omogočajo čedalje širše uveljavljanje znanosti ter modernih sredstev in metod dela;

krepitev enotnosti delovnih ljudi, vasi in mesta z ustvarjanjem pogojev za bogatejše in kulturnejše življenje delovnih kmetov v zmanjševanjem razlik med mestom in vasjo - na podlagi razvijanja moderne socialistične kmetijske proizvodnje.

(Nadaljevanje sledi)

105 predavanj - 12.494 poslušalcev

Lepi uspehi Delavske univerze v Brežicah — Podjetja naj posvečajo več skrbi vzgoji strokovnih kadrov!

Delavska univerza Brežice je preživela prvo šolsko leto. Uspehi devetmesečnega dela so vredni pohvale, zato ne bo odveč, če si jih ogledamo malo bližje. Štiri večerne osemletne so delovale v njenem okviru: dovođenju v Brežicah in v Cerkljah in enooddelčni v Globokem in na Bizeljskem. Pouk je uspešno končala 168 slušateljev. Mnogo premalo je bilo vpisanih delavcev, saj so bili slušatelji večinoma uslužbeni, le neznaten del pa je bilo kmečkih mladincev in mladičev. V ekonomsko srednje šolo je vpisanih 38 učencev. Redno obiskujejo pouk, pridno študirajo in bodo najbrž vztrajali do konca. V večerno politično šolo se je vpisalo le 18 ljudi, izbor pa ni bil najbolj posrečen. V prihodnje naj se v večerno politično šolo vpišuje več vodilnih uslužbenecv iz organov delavskega samoupravljanja, saj potrebujejo ti največ znanja iz politične ekonomije. V prvi letnik so se vpisali slušatelji bolj zaradi tega, da bi šola obstajala kot zalo, da bi jim nudila pri delu potrebno znanje.

Preteklo šolsko leto je nudilo novi ustanovi mnogo izkušenj. K uspehom so pripomogli tudi stiki s terenom ter več anket, ki jih je delavska univerza izvedla. Kmetijske zadruge in Socialistične zveze so krepko pomagali. Pohvaliti moramo KZ Bizeljsko ki je dala številne lepe predloge. Zeleti je še več ta-

XII. novomeška MDB »Martin Južna« spet doma

V nedeljo se je vrnila domov XII. novomeška MDB »Martin Južna«, ki je delala dva meseca na odseku avtomobilske ceste Udovo-Gevgelija v Makedoniji. Za izredne uspehe na vseh področjih je prejela zasluženo priznanje: šestkratno udarništvo in dve pohvali. Razen tega so 22 najboljših mladincev proglasili za udarnike, 30 pa so jih pohvalili. Vrsta mladincev je končala v brigadi različne

Izkopavanja v Drnovem

V torek, 5. julija se je začelo v Drnovem pri Krškem večje arheološko izkopavanje, ki bo trajalo mesec dni. Izkopavanje je omogočil Zavod za spomeniško varstvo v Ljubljani in Komisija za spomeniško varstvo v Novem mestu. Vas Drnovo leži na razvalinah antičnega, zelo pomembnega mesta Nevidunum, ki je do sedaj znano le po številnih izkopanih grobovih. Manj znana pa je velikost in ureditev samega mesta. Letošnje izkopavanje bo usmerjeno predvsem na raziskovanje mesta, morda tudi še na raziskovanje nekdanjega rečneга pristanišča na Savi. K. T.

tega sodelovanja tudi od drugod, saj bodo nato komisije laže sestavljale programe, ti pa bodo res odraz potreb in želja slušateljev. Zdravitelj se bodo morala zlasti podjetja, ki kažejo vse premalo zanimanja za izobraževanje svojih ljudi. Naj navedemo le nekaj števil. V 16 gospodarskih organizacijah je 41 delovnih mest, ki zahtevajo visoko strokovno izobrazbo, in 198 delovnih mest, ki zahtevajo srednjo strokovno izobrazbo. V naštetih podjetjih pa je le 9 strokovnjakov z ustrežno visoko izobrazbo in 51 z ustreznimi srednjimi izobrazbo. Vsa podjetja in občini pa štipendirajo le 5 ljudi na fakultetah in 18 na srednjih šolah, 41 uslužbenecv pa pridobiva Srednjo in nižjo strokovno izobrazbo v večernih šolah. V občini manjka 44 visokokvalificiranih, 218 kvalificiranih in 223 polkvalificiranih delavcev. V izobraževalnih planih so podjetja navzile velikim potrebam predvidevala za šolane in izobraževanje le 41 ljudi! Slika je več kot porazna. Pohvaliti moramo odnos do izobraževanja pri Gozdnem gospodarstvu Brežice, ki izobražuje vse člane kolektiva. Niso pa redki primeri, ko v podjetjih ugotavljajo, »da zaradi izobraževanja ljudi trpi proizvodnja«. S tako miselnostjo bo treba odločno prelomiti, sedaj je bilo o izobraževanju odraslih in izobraževanju na delovnih mestih že dovolj povedanega.

lo morda zaslužio z delom nekaj več kot sto naših članov, ki bodo mesec dni v Prečni nam je večerjaj dopoldne delal tov. ing. Slobodan Rajčić, predsednik okrajnega starestinstva tabornikov. Denar bodo porabili za prepotreben taborniški dom, za kate-

Brigade v Prečni, Žužemberku in Metliki

Zivahno je te dni v treh lokalnih mladinskih delovnih brigadah: taborniki iz Novoga mesta, Črnomošja, Brežice in drugih krajev so se zbrali v MDB PARTIZANSKI ROG; v Prečni ob Temenici so si postavili lep labor, vsako jutro pa jih najde sonce na delu v opekarnah Zalog in Prečna, medtem ko delajo posebne skupine tudi na posestvu KGP v Zalogu. V podjetjih so z njimi zadovoljni. »Pridni so, ni jim kaj reči!« — tako so nam pohvalili mlade delavce. Lotili so se fizičnega dela zato, da bi prisluzili z njim denar za taborniški dom v Novem mestu! Ze dolgo poznamo naše tabornike kot pridne in sposobne organizatorje; tokrat pa je treba kar javno povedati, da tolikšnega poguma in izkorišča ure za urjenje v taborniškom znanju,

regu so že pozimi sami sekali les. Popoldne, ko ima brigada prsto in izkorišča ure za urjenje v taborniškom znanju,

EICHMANN PIŠE SPOMINE

Kakor poročja izraelski časnik »Lammerhav«, piše vojni zločinec Adolf Eichmann v izraelskem zaporu spomine. V teh spominih trdi Eichmann, da so vzdrževali številni nacistični častniki intimne odnose z ženami svojih tovarišev, da bi tako prispevali svoj delež k povečanju števila rojstev med pripadniki »višje rase«. Zaradi Eichmannove aratacije se v Zahodni Nemčiji tresre precej ljudi, ki imajo slabo vest in se boje, kaj vse bo povedal o nacističnih zločinih njihov zaprti pajdaš.

Srečanje na Prežeku

Povsod v okraju smo slovesno proslavili DAN BORCA

Teško bo v kratkem sestavku tudi samo kronološko poročati o vseh dragih srečanjih minule leta in pomiselj. Petnajsto obletnico osvoboditve, združeno z dvomesečnim slovesno in lepo, kot to tako velik praznik tudi za slišati. Vse je že kazalo, da bo slabo vreme preprečilo mnogo načrtov, a jih ni (še odšteje, da zaradi hudega naliva v Novem mestu ni bilo v soboto zvečer akademije ZB, ki pa bo enkrat ta mesec). Ze v nedeljo je bila vrsta prireditve, kjer smo počastili spomin na prve tovariše in vztrajne fašističnega nastaja. V Črnomošju je razvil zastavo vojaških vojnih invalidov general Ivan Lokovšek-Jan, na Roškem vrhu pa je bilo tako slovesno kot še menda nikoli po vojni. Nekdani kurir, iz občinskih padkih borcev, Lepo število ljudi je bilo tudi v Rohar nad Krškem in na drugih proslavah. V nedeljo dopoldne se je zbrala v Starem logu na Kocevskem nad 300 ljudi: ob odprtju spomenika 74 padlim borcem in aktivistom je govoril Zivko Bernot. Mnogi ljudje sta se zbrala v nedeljo dopoldne tudi pri gradu Prežek blizu Orehovec pod Goranci, kjer se je drugi dan osvojitve razvil Gorjanski bataljon. Prilili so nekdanji borci, komandirji in komi-

sarji, domačini iz okolških vasi, več ljudskih poslancev iz Ljubljane in Novega mesta, med gosti pa smo opazili tudi prijava pieterskega samostana dr. Leopolda Edgaja in prokuratorja samostana. V imenu komandnega kadra Gorjanskega bataljona, ki je bil ustanovljen 2. maja 1942 na Pragu v Gorjančah, je spregovoril zbrani množici tovariš Maks Vale, predsednik okr. odbora ZB. Opisal je nastanek bataljona, revolucionarnost podgorških ljudi, ki jih je OF zbrala v čvrsto in odločno borbo proti okupatorjem in nekdanji oblasti izkoriščevalcev. Od trostnega leta 1941, ko je že decembra odšlo v kooptve vrste 6 fantov; februarja 1942 jih je odšlo septem osem in 10. marca 1942 se 26. Ti so odšli v partizane v Kuliševnem žage (tam so v nedeljo dopoldne razvil novo število pionirov) v popolni bojni spremeni mimo italijanskih straž in patrol naravnost v Gorjanec. Upor se je začel in razvil ljudstvo, pa hkrati podestorili zlobnost in zlobne oropce vzleteli. Vredni vodilnih bih je bilo osvobodeno ozemlje v letu 1942, ki je obsegalo celotno rodotoje šentjernejske doline in Gorjanec razen postojank v Kostanjevici, Šentjerneju in Novem mestu. Ljudstvo si je takrat prvič izvolilo svoje oblasti na javnih volitvah, takrat se je rodila Narodna zaščita, začela se je partizanska šola in prvo gospodarstvo na novih temeljih. Pravi Prežeku je bil razlašen prvi tujec, njegovo zemljo pa je dobilo v roke slovensko kmečko ljudstvo. Težka in naporna so bila vojna leta tudi za Gorjanski bataljon. Iz tega časa imamo številni odlični borci in vodilni funkcionarji raznih brigad, političnih in upravnih odborov. Bataljon ima dva narodna heroja: Iljo Badovinca in Martina Kotarja, 25 nosilcev Spomenika 1941, več kot 200 borcev tega bataljona pa je v življenju zapletito ljubezen do rodne grude in svojega ljudstva. Spomine teh borcev bo Gorjanski bataljon še letos odrazil nove številne pioniše in spomenika obsejajo. Pesem zbora PD Dušan Jerič iz Novega mesta je zadonela ob starodavnem prežeškem zlogu, pomešana z zvoki godbe JLA. Veselje ob dragih srečanjih je prevzelo vse, ki so prišli sem, in ta tital in čudoviti kosček pod Gorjanec in pozno zvečer je odmevalo v gozdove nad Pendičjevo. Srečanje Gorjanskega bataljona je bilo prisrčno snidenje borcev in ljudstva, hkrati pa najlepša počastitev letošnjega 4. julija.

Prišli so po nagrade

Prve dni po nagrajdnem žrebanju ob desetletnici Dolenjskega lista so nam telefonirali z vseh strani. Vse je zanimalo, kdo je letos dobil televizor. Pogovore, ki so se vrstili drug za drugim, bi lahko strnili takole:

Malee razburjen glas:
»Halo, tam Dolenjski list!«
»Da, Zelite?«
»Televizor vendar. Kdo je zadel televizor?«
»Jože Jenškovec, Orehovce pri Kostanjevici.«
Tišji glas:
»A tako... No, pa drugo leto!«
Prihajali so po nagrade. Čakali smo, da se oglasi dobitnik televizorja. Poslali smo mu telegram: PRVA NAGRADA TELEORIZOR STOP ČESTITAMO STOP. Vsakogar, ki je prišel v uradništvo, smo vprašali: »Ste prišli po...?« V mislih smo imeli z velikimi črkami napisan TELEORIZOR.

»Da, Prišla sem po muzico s stolički, je veselo odgovorila stara mama iz Golobinje na Mirno pečjo.
»Pa boste prodali, ali boste imeli zase?« smo je vprašali.
»Prodala? se je začudila. »Kje pa! Imela jo bom za spomin na...«
»Na koga?«
»Na desetletnico Dolenjskega lista vendar!« se je glasil odgovor.

Končno je le prišel dobitnik televizorja. Vstopil je in previdno povprašal: »Prišel sem po nagrado. Saj sem prav prišel?«
»Kaj ste pa zadeli?« ga je radovedno povprašal nekdo drug, ki je prišel po nagrado — pet kilogramov čistilnega praška.
»Televizor! Tukaj vsaj tako piše, je pokazal telegram in pismo. Jože je kmečki fant iz Orehovec, Dolenjski list bere že več let; posebno vesel ga je bil, ko je bil pri vojakih. Od takrat ga spremlja še z večjim zanimanjem.

»Pred nedavnim sem hotel kupiti radio,« je povedal. »Odlasila sem z nakupom. Sedaj ga ne bo treba kupiti...«
»Ste pričakovali, da boste...«
»Kje pa Nisem si mogel misliti, da bo prva nagrada zašla prav pod Gorjanec. Ko sem dobil brožavko, sprva nisem verjel. Zabičal sem domačim, naj nikar ne pripovedujejo sosedom. Bal sem se, da me je kdo navlekel in mi postal brožavko za šal, ljudje v vasi pa se bi mi smejali. No, potem je prišlo še pismo in začenjaj sem verjeti. Vendar zdel sedaj, ko sem tu in ga vidim, čisto trdno verjamem.«

Preteklo bo leto. Kaj, če bo že leta dni telefonski pogovor takle:
»Halo, tam Dolenjski list?«
»Da, Zelite?«
»Televizor vendar! Tukaj je ta in ta. Kdo je zadel televizor?« Lahko se zgodi, da se bo odgovor glasil: »VI!«

Vsem delovnim ljudem Suhe krajine za 13. julij — občinski praznik Žužemberka, lepe pozdrave!

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA SPLOŠNO MIZARSTVO DVOR pri Žužemberku

ZA OBČINSKI PRAZNIK 13. JULIJ ČESTITA SVOJIM ODJEMALCEM

TRGOVSKO PODJETJE »SUHA KRAJINA« DVOR s poslovalnicami: DVOR, »SLAP« in »GRAD« v ŽUŽEMBERKU, AJDOVEC, ŠMIHEL pri Žužemberku in SELA-SUMBERK

OGLEDALO

POKAŽI KAJ ZNAŠ — NA CESTI!

Moramo reči, da je prometna vžgola v Sevnici resnično nazorna in vzorna. Občinska komisija za varnost prometa in AMD Sevnica sta v petek organizirala javno celovodno odjadjo pod geslom — »Na cesti nisi sam!«, ki je prijetno prenesla vse gledalce. Naj opišemo kar program, pa se prepričajte sami, da je bila to res nazorna oblika pouka državljanov. Na odru so se zvrstile tekmovalne ekipe osnovnih šol iz vse občine in merile svoje znanje prometnih predpisov. Nastopili so učenci šol iz Bosanija, Tržišča, Blance, Bačke, Studence, Sevnice, Podgorja, Velikega Cirnika, Primoža in Krmelja. V tehnični vprašanih sta se pomerili ekipi Kmetijske šole in Valjenske šole. Med tekmovaljem so bile tudi zabavne točke, ki so jih uspešno podali pevc, imitatorji in humoristi. Nastopil je tudi zabavni ansambel, oder pa so razen lepih nagrad krasiли še »Ficiko«, motor in mopej. Stroga komisija na odru in v dvorani je največ točk prisodila najboljši pionirski ekipi — s STUĐENCA. Ti so edini zbrali il vseh možnih 50 točk. Sledili so Sevnica II, Bučka, Kmetič, Kmetijska šola z 79 točkami, Cirnik in Primož z 78 točkami in tako dalje. Ne samo poznavanje prometnih predpisov, tudi drugega dela se pridno učijo.

na vseh šolah. To so veselo in sprahčeno povedali pionirji na »neprometna« vprašanja. Te prisrčne besede so pri poslušalcih vzbudile mnogo smeha in ploskanja. Iz vrst gledalcev se jih je le malo držilo na oder. Preprosta vprašanja o prometu pa so bila znana tudi tem, ki se niso posebej učili za to odjadjo... Odjadjo so prisostvovali tudi predstavniki Avto-moto zveze Slovenije in Tajništva za notranje zadeve OLO. Presenetljivo znanje pionirjev jih je navedlo na misel, da so poječali prve nagrade. Tako je predstavnik AMZ objubil za ekipe Studence, Cirnika in Krmelja enodneveni izlet po Sloveniji vse do morja. Za prepričljivo ugotovitev, da na Primožu še niso videli avtomobila, se bodo tej skupini lahko pridružili še pionirji od tam. Z izdrom na solidno znanje je ostro komisija TNZ iz Novega mesta objavila še za tretjo ekipo — občini Tako se so prvi trje lahko s te prireditve takorevki »odpeljati« nazaj v svoje pionirske odrede. Izbra za to tekmovalje je bila ostra. Po vseh šolah so tekmovali za pred, na oder v Sevnico so prišli res najboljši. Soglasno mnenje poslušalcev pa je, da gre mladim dosti bolj kot starejšim. In tako je prav — pokazi kaj znaš na cesti, pa boš gotovo dolgo zdrav! — ok

Starost »matere« Zemlje

Na podlagi številnih meritev in raziskav je skupina sovjetskih geologov ugotovila, da je naša Zemlja stara približno 4 in pol milijarde let.

Gobavcev je še veliko

Svetovna zdravstvena organizacija poroča, da je na svetu še vedno 12 milijonov gobavcev. V bolnišnicah se jih zdravi le okrog 100 tisoč.

PO NAROČILU IN PO MERI VAM KVALITETNO IZDELA OBLEKE

PODJETJE »KROJAČ« NOVO MESTO I

VSE SVOJE GOSTE, KAKOR TUDI VSE PREBIVALSTVO ŽUŽEMBERKE OBČINE

POZDRAVLJA ZA KRAJEVNI PRAZNIK

GOSTINSKO PODJETJE

ŽUŽEMBERK z gostiščem DVOR

NOVI USPEHI NOVOMEŠKIH ATLETOV

Čeprav so v večini športnih panog nastopile politično, vsi tekmovalci novomeške Partizana ne ne počivajo. Med marljivimi so tudi atleti in atletinke, ki jih v južni državi zelo važna tekmovalna, na katerih bodo skušali doseči svoje najboljše rezultate. Prvo tako srečanje bo 16. in 17. julija v Ljubljani, ko se bodo najboljši atleti republik pomerili za naslovo prvakov LRS, drugo pa bo 21. julija — B. I. II. kolom. Novomeški ekipi, ki sta najboljši v Sloveniji v svojih kategorijah in med prvimi tremi v Jugoslaviji, bosta ravno v II. kolu imeli več priročnosti, da si izboljšata plasma v zveznem merilu, ker bosta obe okrepjeni, razen tega pa bosta nastopili na novem stadionu. Poroč je seveda, da bosta nastopili kompletni in da bo večina tekmovalcev v dobri formi.

GEOMVSEK — NOV REKORD NA 400 M

Na zadnjem tekmovalju, ki je bilo pred dnevi v Ljubljani (Memorial Vida Bratova), so člani novomeške Partizana zabeležili nekaj novih uspehov. Rudi Grmovšek je v teku na 400 m znova izboljšal osebni in novomeški rekord. Dosegel je prav dober čas — 53,5. Solidna sta bila Potrč in Jovan, ki sta v skoku v višino prvo skočila 180 oziroma 175 cm, zasledila pa sta 3. in 4. mesto. Potrč je dosegel tudi rezultat kot zmagovalce. Pucej, toda imel je več poprav. V teku na 3000 m je Macedoni tekel nekaj več kot 10 minut, kar je slabše kot na zletnem tekmovalju, kjer je prisostvoval dobitnik zveznega prvenstva. Spiljar je bil v Ljubljani slabši kot ponavadi, ker je vrgel kopje manj kot 55 metrov (54,00), kar pa pridno trenira pričakuje, da bo kmalu premagal mejo 60 m.

ZALETJE V DRŽAVNI, GORSINOVA V REPUBLIKSKI REPRIZENTANCI

Za Tineta Zaletaja smo že večkrat zapisali, da sodi med najboljše domače športnike v Jugoslaviji. To je zaradi dobrih letinskih rezultatov (11.1) uvidel tudi zvezni kapetan mladinske reprezentance in ga določil med kandidata za reprezentanco za dvoboj z Madžarsko 23. in 24. julija v Mariboru in za dvoboj z Grčijo — 13 in 14. avgusta v Atenah. Zadnje čase je Tine malo popustil gotovo pa mu bo doletel v izbrano ekipo FLRJ izpodruka za redne in temeljite priprave za prihodnja tekmovalja.

KAR 22 MLADINCEV NA OKRAJNEM PRVENSTVU

Okrajna šahovska zveza je letos prvič razpisala turnir za okrajno mladinsko prvenstvo. Odzivi pri šahovskih enotah v okraju so bili nepričakovano veliki, saj se je za turnir prijavilo kar 22 mladih šahistov. Turnir se bo pričel v nedeljo, 10. julija, v slovenski otvriteljski zvečer in parov — ob 11 uri dopoldne, medtem ko bodo prvi kolo igrali ob 16. do 21. ure. Vsa kola bodo igrali popolne in zvečer, dopoldne pa bodo igra sporadični prečinjeni parovi. Ker se bo turnir igral po šaharskem sistemu (samo II kol), bo turnir zaključen že 23. julija.

SVOBODA KANJARICA: Špeltič Lojze 239, Macelj Jože 228, Klevčar Franc 236 in Djurašević Džuro 223 krogov.

»KLEGLJANJE« PIONIR : SVOBODA KANJARICA 370:257 in 302:260

V obh tekmah v Klegljanju iz mačini niso bili dorasli posadom iz prvotne mačine. Ključne tekme pri prvaki Dolenjske kregijske podzveze, Kanjaricanom se pozna, da so v tej panogi začetniki in jim primanjkuje kvaliteta igralcev. Steer pa je bilo presrečno srečanje s Šimelom. Med gosti so bili najbolj uspešni Mrzljak, Zidaneck in Barbo, med domačini pa so bili najbolj uspešni Weiss Janko, Stjepan in Marjan Ivan.

Športniki-delavci v Kanižarici

V počastitev 3. julija, praznika slovenskih rudarjev, je domače DPD Svoboda organizirala 30. Junija 1950 športno tekmovalje med kolektivoma gradbenega podjetja PIONIR iz Novega mesta in rudnikarja Kanjarica. Športniki-delavci so se med seboj pomerili v strežljanju z zračno puško in v kregljanju. V obeh nastopih so bili uspešnejši gostje iz Novega mesta. Rezultati tekmovalj:

STREJLANJE Z ZRAČNO PUŠKO: PIONIR : SVOBODA KANJARICA 97:30 krogov. Poenarniki so dosegli od 300 možnih naslednje število krogov:

PIONIR: Rems Peter 257, Kos Marjan 257, Beneč Franc 247 in Košten Marjan 218 krogov.

STEM DELOVNIM LJUDM NOVOMEŠKEGA OKRAJA ČESTITAMO

ZA DAN PODJETJE ZA PTT - PROMET LJUBLJANA

TURNIR 22 NAJBOLJŠIH ŠAHISTOV LRS

histov: po trile iz Senogve in Brečje, po dva iz Črnomošja, Trehmista in Sevnice, eden iz Krmelja in 9 iz Novega mesta. Turnir, ki ga igrajo po šaharskem sistemu (6 x kol), je že prišel ves presenečenje. Presenečenje zlasti pionirjev iz Senogve, ki so se uspešno borili s starejšimi, dalje pionir Mrvar iz Novega mesta in trenutno vodeči na lestevici — Papec iz Krmelja. Naup ni nihče računal, vse pa kaže, da bo imel precej besede v borbi za prvo mesto. Trije najboljši bodo razen Gabrielčiča zastopali okraj na republikanskem mladinskem prvenstvu, dva najboljša pionirja pa bosta igrala na republikanskem pionirskem prvenstvu v Rovinju (v avgustu).

SVOBODA KANJARICA: Špeltič Lojze 239, Macelj Jože 228, Klevčar Franc 236 in Djurašević Džuro 223 krogov.

»KLEGLJANJE« PIONIR : SVOBODA KANJARICA 370:257 in 302:260

V obh tekmah v Klegljanju iz mačini niso bili dorasli posadom iz prvotne mačine. Ključne tekme pri prvaki Dolenjske kregijske podzveze, Kanjaricanom se pozna, da so v tej panogi začetniki in jim primanjkuje kvaliteta igralcev. Steer pa je bilo presrečno srečanje s Šimelom. Med gosti so bili najbolj uspešni Mrzljak, Zidaneck in Barbo, med domačini pa so bili najbolj uspešni Weiss Janko, Stjepan in Marjan Ivan.

študent

ŠTEV. 5

7. JULIJA 1960

LETNIK I.

»ŠTUDENT« je redna priloga Dolenjskega lista — izhaja po potrebi, urejuje pa ga uredniški odbor Študentskega kluba okraja Novo mesto — Rokopise sprejema Jože Prešeren, Akademski kolegij v Ljubljani ali pa Uredništvo Dolenjskega lista, Novo mesto, p. p. 33.

V OBOJESTRANSKO KORIST

Dinamičen gospodarski razvoj v zadnjih letih opazamo tudi v novomeškem okraju. Kjer so bili še pred leti pašniki, so danes tovarne in različna druga gospodarska posloja.

In to zanimivost lahko tudi samj opazujemo. Podoba Dolenjske se spreminja. Izključno agrarni preči stopa na pot industrijskega razvoja; to vnaša med naše ljudi nove poglede na svet in pojave okrog sebe. Morda je ponekod razvoj; zelo nagel. Za Dolenjsko tega ne bi mogli trditi. Toda kljub temu se je ob vsem pojavil izredno pomemben problem, ki je trenutno za uspešneje tistega, kar že imamo in za nadaljnji razvoj odločujoč — to je vprašanje pomanjkanja kadrov, od polkvalificiranega delavca pa tja do strojnika, agronoma, pravnika itd. Zalo opazimo za nižje kadre izredno skrb. Vsaj pri večini podjetij in ustanov. Delavec mora danes poznati osnovne stvari o tovarni, kako poteka proizvodnja, kakšno mesto ima tovarna po moči v primerjavi z drugimi, kako se gospodari z denarjem — torej najširše oblike dela družbenega samoupravljanja. Delavec v industriji in kmetijstvu se že zavajajo svoje vloge in odgovornosti.

Ali je podobna vnaša do političnega dela prodira tudi med študente? Odgovor ne bo ravno razveseljiv, če si ga postavimo malo širše in pogledamo, kako so uspela posvetovanja občinskih predstavnikov s študenti domačega področja. Tu ne bo šlo toliko za kvaliteto, izvedbo predavanj, kolikor za številčni obisk.

Vemo, da so potrebe po visoko kvalificiranem kadru iz dneva v dan večje. V zadnjih letih so zato študentske komisije prišle na sistematično štipendiranje. Toda tak način štipendiranja je prišel v prakso malo prepozno, ker bi kader, ki ga zdaj štipendirajo, že potrebovali na delovnih mestih. Zato je marsikomu nerazumljivo, da so se vedno podjetja, ki štipendirajo še vedno po nekih starih sablonah. Zakaj bi stali ob strani in čakali, kdaj se bo dal ta ali oni po trgovski poti pritegniti v podjetje. In vprašanje je, ali bomo s takim uvoženim kadrom v vseh pogledih zadovoljni? Štipendista je treba vzgajati, na to pa večkrat pozabljamo.

Ob začetnih sistematičnih reševanjih teh problemov so na povabilo kluba prišli tudi občinski predstavniki novomeškega okraja med svoje štipendiste v Ljubljano. Takoj je treba ugotoviti, da na sestanke kljub dobremu obveščanju ni prišlo dovolj ljudi. Pri nekaterih opazamo popolno brezbržnost do kluba — verjetno tudi do študija.

Do sedaj so posvetovanja imele naslednje občine: Videm-Krško, Brežice, Črnomelj, Senovo, Žužemberk in Novo mesto. Trebnje in Sevnica sta izostali, toda ne po naši krivdi, ker smo v Sevnico pisali hkrati kot v Senovo, v Trebnjem pa ne moremo dobiti najboljših stikov, oziroma ostane vse skupaj pri obljubah. Predlagamo, naj bi ti dve občini sklical posvetovanja med glavnimi početnicami, da bi poklicali zravem še srednjeolce, saj jih ob reševanju teh problemov ne smemo zamemarjati, ker si zelo pogosto napačno razlagajo odnos do štipenditorja in sploh do štipendij na terenu.

Predstavniki občin so študentom spregovorili o gospodarstvu v občini, o težavah, ki se pojavljajo in o možnostih za nadaljnji razvoj komunne. Veliko težav bi bilo že mišliti, če bi občine razpolagale s potrebnim kadrom. Zato so izražali želje, naj bi ne zapuščali svojih matičnih področij, veliko je bilo tudi govora o štipendijah, o morebitnih povisanih itd. Najbolj zanimiva je bila diskusija. Studentje so spraševali o najrazličnejših stvareh, ki odločajo o gospodarskem stanju. Iz odgovorov smo dobili vtis, da gre za resna prizadevanja odgovornih ljudi in da vlagajo maksimalne napore za dvig Dolenjske, oziroma Spodnjega Posavja. Zelo razgibano je bilo na razgovorih s predstavniki v Vidmu-Krškem, Brežicah, Črnomlju in Metliki. Občina Videm-Krško se je pre-

orientirala na industrijo in je v tej smeri dosegla lepe uspehe, med tem ko je kmetijstvo precej v zaostanku zaradi objektivnih okoliščin, ki pa se bodo kmalu popravile. Gospodarsko je neprimerno trdnjša od Brežic, ker so Brežice predvsem agrarni predel in po gospodarski moči precej za Krškimi.

V obeh občinah je zelo velika potreba po kadrih. Štipendirajo precej in videti je bilo, da nimajo kakih posebnih težav, ker se ni nihče pritožil nad štipendijsko politiko. Iz obeh občin je bilo na sestanku prisotnih le okoli 30 ljudi, kar je z ozirom na število štipendistov občutno premalo.

Podobno je bilo na sestanku s Črnomeljem in z Metliko. Udeležencev je bilo absolutno premalo — 23 ljudi. Kdor ni prišel, mu je lahko žal. Po domače, v prijetnem vzdušju smo zvedeli mnogo o Beli krajini, o njenih težavah in uspehih, o socialni preobrazbi be-

lokranskega kmečkega človeka itd. Občina Črnomelj je pripravljena, da bo poskušala po najboljši poti urediti študijsko vprašanje in prav zato bi morala biti dobra volja in ljubezen do domače občine tudi na drugi strani izrazitejša. Zelja občinskih predstavnikov je bila, naj bi iz vrst Belokranjcev ustanovili folklorno skupino in v klubu pevski zbor in obenem podarili, naj se več pojavljamo na terenu.

Na sestanku s predstavniki Senovega je bila precej lepa udeležba. Ker so bili prisotni tudi študentje občine Sevnica, smo pričakovali tudi njene predstavnice. Iz poročila in diskusije je dobil človek občutek, da je občina precej pasivna, da pa pravilno rešuje nastajajoče probleme. Studentje so se zanimali za razvoj nekaterih manjših objektov in sestank je potrdil, da bo občina kmalu ljubila strokovnjake, ki bodo z ljubeznijo pomagali pri napredku občine.

Najbolj uspel in po svoje zanimiv pa je bil sestanek v Žužemberku. Kljub temu, da je občina majhna in pasivna, je čutili, da je na poti hitrejšega gospodarskega razvoja in so s tem v zvezi začeli s pravočasnim štipendiranjem. Ob prvomajskih početnicah se je v prostorih žužemberške občine zbralo 37 študentov, dijakov in učencev strokovnih šol. Prvi večji rezultat tega skupnega posvetovanja na terenu je lokalna delovna akcija, ki je medtem pričela delati.

Posvetovanja z zastopniki novomeške občine (vševski Kruti študentje vsega skupaj 19 študentov. Kje tičijo vzroki za tako majhno udeležbo? In to ne samo za obične omenjenega posvetovanja, šibko je tudi zanimanje za klub sam. Verjetno bo del krivde v nezanimanju štipenditorjev za svoje štipendiste. Tak vtis smo odnesli tudi s sestanka, ki je bil po vsebini slabše pripravljen od vseh ostalih. V brigado se od 19

udeležencev ni javil nihče. Polovica je opravičenih zaradi obvezne prakse ali pa so se udeležili brigad. Kaj misli druga polovica? Ali smemo dopuščati razliko med kmečko mladino, ki se po večini redno udeležuje akcij in med meščani, ki pogosto poznajo samo ugodnosti, ne pa tudi dolžnosti!

Mislimo, da so bila posvetovanja potrebna. Čudimo pa se, da za kaj takega ni prišla pobuda s terena. Klub je letos v tej smeri napravil precej. Problematična je le rezerviranost nekaterih študentov, ki s svojo pasivnostjo vplivajo še na druge.

Treba bo trdnje prijeti in sistematično reševati vsak pojav zase, da bomo tako redili tisti osrednji problem, ki mu pravimo kadrovske vprašanje. Ob neprestanem iskanju novih oblik dela in ob vztrajni podpori ljudi s terena bo lahko delo kluba v tej smeri uspešnejše — v obojestransko korist.

J. Skufca

Iz študentskega naselja

»Si naredil? Kako je šlo? Kdaj delaš?« Te dni se po študentskem naselju skoraj ne sliši nič drugega. Predavanje je konec in prišel je čas junijskih izpitnih rokov. Studentje študirajo in včasih skušajo nadoknaditi tisto, kar so morda med letom izgubili, da bi izpolnili pogoje za višji letnik in za stanovanje v naselju. Kajti brez dobrih študijskih uspehov v naselju ne moreš stanovati. Tako tukaj vlada prava izpitna mrzlica. Še ta mesec in solsko leto 1959-60 se bo zaključilo. Po tem bodo nekateri odšli na obvezno prakso, drugi v brigade, nekateri na oddih štrim po domovini, drugi zopet v brigade.

Pet blokov in moderno urejena menza daje prebivališče 1200 študentom iz vse Slovenije, precej študentov pa je tudi iz drugih republik. Zdalj raste dva nova stolpnici, ki bosta predvidoma vseljivi z novim letom. V načrtu pa so še tri stolpnice, ki jih bodo začeli graditi prihodnje leto. Naselje upravlja študentski svet s predsednikom, ki ga izvolijo študentje na rednem letnem zboru vseh koristnikov. Ta svet ima še posebne komisije, ki skrbijo za kulturno, športno in zabavno življenje v naselju. Svojega predsednika ima še vsak blok posebej. Predsednica bloka I. mi je povedala, da je imela med letom veliko dela, vendar je vse potekalo v redu. Razveseljivo je, da so se stanovnalke držale hišnega reda in da ni bilo nobenega primera, ki bi moral pred disciplinsko sodišče. Da, tudi disciplinsko sodišče mora obstajati pri tolikem številu ljudi.

Studentje, ki se hočejo razen študija udeleževati in katerem koli drugem področju, imajo tu dovolj priložnosti.

Kratke vesti

Pred kratkim je bil ustanovljen klub črnogorskih študentov v Ljubljani. Klub bo predvsem povezoval študente z dajalci štipendij in bo uvažal v študij novince, ki prihajajo študirat v Ljubljano iz Črne Gore

Prihodnje študijsko leto pride študirat v Jugoslavijo tudi okrog 30 študentov iz Poljske prav toliko naših pa bo šlo študirat na Poljsko. To bo prva izmenjava študentov s to državo. Znano je, da izmenjujemo študente z nekaterimi drugim državami že dalj časa.

ČESTITKA

Na Ekonomski fakulteti je diplomiral Slavko Cirkelbah z Šmihela pri Novem mestu. Dolgoletnemu funkcionarju in prejšnjemu sekretarju aktivna ZK našega kluba iskreno čestitam!

Ustanovljen je bil poseben sklad za nabavo športnih rekvizitov. Za športnike je morja največji problem pomanjkanje igrašč. Zdalj imajo samo zasilen prostor, vendar kljub temu tekmujejo v nogometu in odbojki. Letos so kar del parka spremenili v telovadni prostor, kjer si po študiju najdejo koristno razvedrilo v odbojki ali badmintonu. Največ uspeha so dosegli dvigalci uteži, ki so letos ustanovili svoj klub in redno tekmujejo. Tudi za druge dejavnosti je preskrbljeno. Svoj klub imajo radioamaterji in tudi foto-klub pokaže uspehe svojega dela na vsakoletni razstavi. Pred dvema letoma je bil ustanovljen pevski zbor, ki se je tudi že večkrat predstavil. Naselje ima tudi knjižnico, po blokih pa so urejene čitalnice, kjer je na razpolago dnevno časopisje in revije. V kavarno naselja so letos postavili televizijski sprejemnik, ki so ga kupili stanovalci sami. V kavarni je tudi vsako soboto ples, kjer igra zabavni orkester naselja.

Studentje sami opravljajo tudi dežurno vataarsko službo, prav tako vodijo ambulanto študentje medicine. Na ta način se prihrani mnogo denarja. V naselju prebivajo tudi vsi tuji študentje, ki študirajo v Ljubljani. Največ jih je iz Afrike in imajo tudi svoj Mednarodni študentski klub.

Letos se je začutila velika potreba po ureditvi okolice blokov. Zato bosta v juliju in avgustu organizirani dve bri-

gadi, ki bosta uredili predvsem poti, park in športne objektje. Prijavljencev iz vrst »naseljašev« je dovolj in tako upamo, da bo jeseni študentsko naselje imelo novo

Anica Zunič

Problemi absolventov

Prve dni junija so imeli absolvente, člani našega kluba, sestanek oziroma posvetovanje s predstavnikom okrajne kadrovske komisije. Predstavniki OLO so bili zadržani, zato se sestanka niso mogli udeležiti.

Absolventje so dali podatke, kdaj bodo predvidoma diplomirali in kje bi radi nastopili službo. Vsem seveda ne bo mogoče ustreči pri izbiri delovnega mesta, ker je to odvisno od dejanskih potreb dajalcev štipendij.

Sestanka se je udeležilo le 17 absolventov. Vemo, da je absolventov precej več, zato nas res zanima, kje so ostali drugi. Ali nimajo v svojem načrtu službovanje v našem okraju?

Glede na veliko pomanjkanje kadrov v našem okraju vsakega diplomanta težko pričakujejo. Zato se ne sme dogajati, da se študenti dajo prodati tik pred koncem študija ali pa celo že po diplomu. Novi štipenditor sicer navadno vrne študentski znesek prejšnjemu, ki je že težko pričakoval novega strokovnjaka. Toda kaj pomaga vrnjen denar! Štipenditor je vzdrževal študenta zato, ker ga potrebuje za svoje potrebe!

Vzrok za tako prodajanje samega sebe je največkrat neka tisočakov višja plača, industrijsko razvitejši okraj in podobno. Taki primeri orientacije so vsega obsojanja vredni. Za uhajanje študentov drugam je včasih krivda tudi na strani štipenditorjev. Večina se je do letos prav malo zanimala za svoje bodoče strokovnjake. Edina povezava med študentom in dajalcem štipendije je bil denar in v najboljšem primeru enkrat letno skupni razgovori. Takšen odnos je vzbudiv v študentu nezanimanje za štipenditorja. Če pa bi bil študent že v času študija seznanjen s problematiko podjetja oziroma ustanove, kjer bo čez nekaj let v službi, bi bilo uhajanje drugam znatno manj.

Stanje v našem okraju se je v zadnjih letih občutno izboljšalo. Štipenditorji vabijo na važnejše seje in sosedanja štipendiste in prihajajo med nje v Ljubljano na razgovore. Tudi klub bo moral posvetiti v bodoče več pozornosti kadrovskim problemom. Ustanoviti bo treba kadrovske komisije, ki bi razpolagala s podatki o študijskih uspehih predvsem naših kolegov iz višjih letnikov in absolventov.

I. T.

S poti po Beneški Sloveniji

bi lahko danes pisali avturiistične povesti z žalostnim koncem, zakaj Indije Koromandije človek ne najde na zemljevidu. Absolventi slavistike smo skupaj z nekaterimi profesorji in asistenti po daljših in temeljnih pripravah organizirali ekskurzijo v Beneško Slovenijo. Ta predel smo izbrali iz preprostega razloga zato, ker mora zanimati slavista iz jezikovnega in zgodovinskega stališča. Jezikovno najbolj zanimivo je vsekakor na severu rezijsko narečje, ki nosi vrsto sledov starega slovenskega jezika. Tudi ostala nareč-

ja po nekaterih posebnostih ne zaostajajo za rezijskim, so pa dostopnejša znanstvenikom in kar je treba zlasti omeniti, poznajo (čprav ne vsa) knjižna slovenski jezik, med tem ko je rezijskoščina od našega knjižnega jezika ostala izolirana in govore pravi dialekt samo ženske in otroci, ker ti ostajajo doma. Možje že govorijo mešanico. Predno bi si malo bolj ogledali Rezijsko, bi omenili še nekatero posebnost, ki so se mi zdele zanimive na poti do Rezijskega.

Kmalu, ko smo prekoračili mejo, smo dospeli do majhne gorske vasice Bela peč, kjer živi malo Slovencev. Čisto slovensko okolje. Človek kar čuti, da bi tam moral živeti Slovenec.

Šele ob Sponjem Belopeškega jezera, ki je baje manjše in lepše zaradi pomanjkanja časa nisimo dospeli. Nad jezerom na levi strani se mogočno dviga Mangart, malo prej na desni strani pa Dobrač.

Naslednja krajsa postaja je bilo mesto Trbiž. Mesto je skoraj izključno italijansko. Na desni prebiva še dosti ljudi naše krvi. Kmet, ki smo ga srečali v mestu, je zatrdel, da ljudje počasi pozabljajo na matično domovino, ker so zaradi službe prisiljeni spoffiti se z Italijan-

PO BELI KRAJINI

1. Sredi maja smo obiskali Belo krajino — v počastitev dneva mladosti in 15-letnice osvoboditve. Bilo nas je okrog 40 in nihče ni rekel, da mu je bilo žal. Spoznali smo ljudi in deželico onstran Gorjancev

2. Ustavljali smo se ob spomenikih in potovali v spominu nazaj v vojna leta. Belokranjski partizan nam je opisal razvoj vstaje in ljudske vojske v tej deželici

3. Z gospodarskim razvojem in napredkom Bele krajine nas je seznanil predsednik ObLO Črnomelji tovariš Janez Zunič. — Z nami je bil na ekskurziji tudi Alžirec Mohamed, do nedavnega še aktivni bорец alžirskje osvobodilne vojske, zdaj študent v Ljubljani. Simpatije do naše dežele so se s tem prav gotovo še povečale

4. Vrnili smo se prek Starih žag in Baze 20. Sledovi partizanstva so nas še bolj zbližali z našo deželo in njenimi ljudmi. (Foto: A. Riata)

je bila prav Bela meja med Avstrijo in Italijo. Ta naravna in obenem umetna mejitev se še danes lepo vidi na zgradbah, kjer se opaža južni in srednjeevropski tip poslopj. Slovencev je v mestu zelo malo, stalno naseljenih skoraj ni. Trgovine so precej razkošno urejene in videti je bilo, da je bila reklama stran močno poudarjena. Drugje tega v taki meri nisimo opazili. V rezijsko dolino smo se pripeljali okrog poldne. Že z njej so nam žene mahale v pozdrav. Prvo srečanje z ljudmi, ki jih je zgodovinska usoda pomaknila globoko in zamejstvo. Naši ljudje poznajo Rezijsance izprezid vojne, ko so se kot »piskrovezci« pojavljali na Slovenskem.

Po slabo vzdrževani in ozki cesti smo prispeli v glavni kraj, kjer je tudi sedež rezijske občine, Ravenco. Komaj smo izstopili, že je bilo okrog našega avtobusa polno ljudi, kajti tak množični obisk se za Rezijsance izredno redki. Pravijo, da je Ravenco najbolj urejena. Toda z izjemo nekaj hiš na glavnem trgu je vse skrupaj ravno. Revščina se odraža tudi na pokopališču, kjer skoraj ni bilo videti marmornatih grobnikov.

Dolina sama je bogata, okrog in okrog je občana z gorami in je odprta, samo v smeri proti Beneški Sloveniji. Po dolni teče bistra rečica, ki ji domačini pravijo svđava. Turizem pa, ki edini ima neko perspektivo, zaradi slabih in ozkih cest ne napreduje.

Jože Skufca

Cedad — nekdanj popolnoma slovensko mesto, zdaj močno italijansko

LIRIKA MIRANA JARCA

3

(Zaradi omejenega prostora sem moral v nadaljevanju prvotni načrt znatno skrajšati. Tako sem veliko problemov obsejal ali pa jih omenil samo mimogrede.)

Narava, kjer se dogaja skrajna vsa Jarčeva poezija prvga obdobja, služi predvsem izražanju pojavov v pesnikovi duševnosti. Ker si ni mogel razložiti stanja in procesov v človeški družbi, se je v njegovem odkrivanju skrivnosti narave in na odnos človeka do vesolja. Med tem ko je videl povsod v vesolju red in zakonitost, je pri ljudeh občutil samo kaos, ki neprestano išče, se sovraži in je osvovljen od vse prirode. Po njegovem je bil človek preveč izoliran od obdajajočega narave in tega izoliranega obročja ni mogel prestopiti. Do tega koraka ni prišel zato, ker pravih zakonov družbenega življenja ni poznal. Priroda ga je privlačila s svojim mirom, urejenostjo, veličastnostjo in brezčasnostjo. Vse to je v družbenem življenju pogrešal. V odkrivanju »večnih skrivnosti« ni prišel daleč, to je bilo v bistvu samo zatočišče pred vprašanji, s katerimi se je kot družbeno bitje srečeval na vsakem koraku. Čim ostreje so se oblikovali družbeni problemi, ko je šlo za najosnovnejše človeške reči, tem bolj se je pesnik približeval stvarnosti. Težji osnovni usmerjenosti njegove lirike se je moral opredeliti tudi erotično čustvo. Odnos do dekleta je še dokaj realen. Ker je pesnik preveč zaposlen z drugimi problemi, je razumljivo, da do dekleta ne more ustvariti skladnega razmerja.

Ves čas se je pesnik Jarc razvijal tudi v bližini besedi. Ob svojem nastopu je hotel pokazati Slovencem nov pesniški jezik. Vztrajal je pri načelu, da naj moderni pesnik uporablja pri izpovedovanju svojih idej razne sodobne tehnične pojme kot avtomobil, ekspresni vlak, tramvaj itd. Prizadeval si je, da bi bil izviren in moderen, zato je dikhvalil in metaforsko pesmi iz prvga obdobja vsekakor posebnost in novost v slovenski poeziji. Poskus ni uspel in ni dobil posnemovalcev, opuščati pa ga je začel tudi sam avtor, brž ko se je poslovil od idejnosti in splošne usmerjenosti svoje prve poezije. Našel bi nekaj posebnosti za prvo obdobje; nenavadne metafore, veliko simbolov, razseknanost v ritmu, neobičajen izbor besed, svojevrstna zgračba pesmi, prevladuje svobodni verz, pogostni so verzi brez rim ali pa so te slušne. V svobodnem verzu in ritmu dobiva svoj izraz težnja po sprostitvi pesnikovih duhovnih sposobnosti. Skoraj vse prve pesmi so pisane s širokim in

nekoliko vzvišanim zamahom. Motiv pa so pogosto zelo obsežni, zato večkrat srečamo izraze kot n. pr.: ogromnost, vesmarje, brezbrezja, tajnost, večmestna spoznanja, neskončne temine itd. Primeri so vsčasni zelo drzne: goreči jeziki dirjavcih avtomobilov, mojega neselnega induktorja žgoče brnenje; moje duše brzovlak; griva misli (iz Nočne vizije).

V Novembrskih pesmih so se pogostno izrazi starega tipa: pristorje, brezčasje, večnost. Po obliki, metaforski, ritmu in razvrstitvi gradiva v posameznih pesmih se je pa v tej zbirki že močno umiril. Pesmi so v klasičnih verzih ali večkrat svobodnih, metaforske prenasikosti ni več, pripoveduje mirno.

VIKTOR POVŠE: Pri študiju (1960)

Poklic: študent

Nič drugega ni, kot izpolnjevanje rubrike, kjer je kaj omejen poklic. Takoale na primer: Ima in priimek, poklic, stanovanje, kje ste zaposleni? ali celo še: Kakšne funkcije opravljate na službenem mestu? Ste že zaposlili za kredit? zadnjič s pet kovačev za v kino, pa sva se zmenila za vračanje v obročkih, prvi obroč 3 dinarjev in do je vrnili. Take stvari se dogajajo. Običujem tiste, ki to breme tako lahko prenašajo. Dal bi jim posebno kolajno za vestno izpolnjevanje dolžnosti.

Ljudje pa te poznajo: To je tisti, ki nič ne zasluži, tisti, ki živi na račun države, tisti, ki hodijo samo v nekakšno šolo, tisti, ki ni nič prida, tisti, ki

na videz jo je poznal že prej. Saj se je nekako ločila od ostalih. Bilo pa jih je precej. Srednješolski namreč. Iz tiste brigade, za katero so rekli, da ima zelo pridna dekleta in lena fante.

Ta večer je zopet igral šah v jedilnici. Kot navadno ob večerih. Pa sta druga, ona in še ena. Ona prila je vprašala:

»Ali smeš malo gledati?«
»Zakaj pa ne?«
»Potem nič več. Zamislil se je — v šah.«

Pa jo je le včasih pogledal. Ne samo njo. Oba. Tako je opazil, da je tista njena plahost ali kako bi se dejal temu, kar se najprej opazila v čudno rosih oči in neravnem premikanju rok, nekaj drugega in ne samo izraz spoštovanja in bojazni pred njima — študentoma. Pogledal jo je. Skušal jo je vsaj pogledati nekoliko globlje. Kljub slabi luči je opazil, da je zaradela. Tedaj pa je že slutil, ni slutil — vedel... Nenadoma je prišel Mirko, tisti iz onega šotoru, ki je imel najboljši pre-

Brigadirska ljubezen

ljudjano streho in zavpil:

»Z zmagovalcem grem pa jaz eno!«

Pa je pomislil: ura je pol devet. Odšli bosta. Zgubiti moram. In zgubil je, čeprav je bil prej boljši. Potem sta igrala odnava. Ti trije pa so gledali. Pa ju je vprašal kar tako, iz katere brigade sta in kako jima je ime. Ona je bila Manja.

Drugi večer sta se dobila na istem mestu. Toda brez šaha. Tretji večer pa je pred njegovim šotorom s številko 23. Tam je bilo pač najboljši mirno, v kolikor ju ni motila vroča debata kulturnikov in literatov, ki so imeli svojo mizo v bližini. Na klopici sta se dobila vsak tretji večer. Tedaj je bila klop pač prostja. Po dogovoru. En dan jo je imel Janez, da je pripeljal Nives, ki je imela lepo ime in močne prsi in nič drugega. Drugi dan pa Jože tisto črno Ružo, za katero so dejali, da je ena izmed redkih, ki je prišla v brigado samo zato, da bi šla potem na inozemsko prakso.

Pogovarjala sta se o tem, katera brigada je dosegla večje število točk glede urejanja barak in šotorov. Prepirlala sta se, katera brigada je bolj šla pri delu. In podobno.

Tako sta minili dve dekadi. Vedel je, da ga ima rada; kdaj pa je on njo vzljubil, ni vedel točno. Niti ne, zakaj. Saj sicer ni bila nič posebne. Ali zato, ker je imela tako visnjene ustnice, ali zato, ker je večkrat slišal, ko so pripovedovali, da je najprijaznejše deklet v brigadi. Najbrž pa zato, ker je imela tako topleroke, čeprav so bile njene dlani raskave in žuljave.

Shajala sta se vedno pogosteje. Ne samo na klopi, tudi v grudog. Ob tabornem ognju, na brigadnih pohodih in na vseh mogočih priveditvah. On je bil najbolj vesel takrat, ko je slišal, da je bila ona tisti dan pohvaljena. Bil je ponosen nanjo. In tudi ona je imela najbolj mehak in tresoč se glas ob tistih večerih, ko je tudi on dosegel kakšen uspeh.

Bilo je že v tretji dekadi. Morala bi priti, pa je ni bilo. Šel jo je iskat, toda brez uspeha. Drugi dan pa se je začudil, ko je šla mimo in gledala v tla brez besed. No, tretji večer pa je le prišla. Njen korak je bil tokrat skoraj drsajoč in roke so ji ohlapno visele ob bokih. Bil je prepričan, da to ni od utrujenosti in ne od boleznij. S polglasnim pozdravom je sedel poleg njega in onemela. Spraševal jo je:

»Kaj ti je, Manja? Ali te je kdo ušalil? Ali si name kaj jezna?«

Ona pa je le sklonila glavo nad kolena in brž nato zajokala. S tresočimi in okornimi rokami ji je skušal dvigniti prsta in otrati solze. Toda ni pustila. Kočno pa je le odgovorila:

»Poglej! Kmalu bomo šli. Ti boš šel še za nekaj časa v Ljubljano, potem k vojakom in nato boš moral iti v službo, tja na jug od kod te štipendirajo. Jaz pa bom ostala doma. Najbrž bom morala za tri leta v službo, ker imam tako pogodbo. Če pa bom šla študirat, tebe tako tudi ne

Kakšna bo letina? Prav gotovo skrbi to tudi študente (Foto: Muster)

Antikolonialni klub

Na pravni fakulteti so pred nekaj meseci ustanovili Antikolonialni klub. Nov klub je vzbudil precejšnje zanimanje med študenti vseh fakultet. Največ članov je seveda s pravne fakultete. Krog članov se v novimi akcijami kluba vse bolj širi in šteje sedaj že nad sedemdeset rednih članov. Ti se zbirajo na študijske sestanke, ki so približno vsakih štirinajst dni. Na teh sestankih obravnavajo problematiko neravnih in kolonialnih dežel. Seznanjajo se z ekonomsko, politično in socialno problematiko. V ospredju njihovega zanimanja so v glavnem afriške dežele, kjer je ploščatice delovne sile najbolj pereče. Priredili so predavanje o deželah jugozahodne Afrike, ki ga je vodil tov. Drenovec, novinar »Dela«. Na to predavanje so povabili tudi študente iz Afrike, ki študirajo na naši univerzi. Inozemski študentje so se pozneje v obmogo vključili v ta klub in pomagali vključn-

vatil svoje dežele, bo sonarodnjakov za neodvisnost in za človeka dostojno življenje. Večkrat so študentje že obiskali afriške borce-ranjence, ki se zdravijo v Zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani. Zanimali so se za bojiščanskega ljudstva za osamosvojitve in za življenje pod kolonialnim jarmom.

Klub izdaja tudi svoj bilten. Predsednik kluba je tov. Skinder, študent prava, ki je tudi član kluba dolenskih študentov.

Na povabilo predsednika našega kluba tov. Skufca bo antikolonialni klub pripravil več predavanj po krajih, kjer so lokalne delovne akcije v novomeškem okraju. (hip)

Eno resnično PO ABSOLVENTSKEM VEČERU

»Kaj, mača? Kaj mača?«
»Kaj, mača? Tigr!«

Od železniške postaje do mesta je prišel pes. S plaščem pod roko. April je, nikoli ne veš, kdaj se bo uilil dež, si je govoril, ko je stopal po pločniku. V zraku je visela sapa. Srajca se mu je lepila na hrbet. Hodil je hitro. Lahko bi šel z avtobusom, od postaje do mesta je skoraj pol ure, ker pa se mu je po ustih valjal okus po premoju, kot vedno, kadar se vozi z vlakom, je šel rajše peš. Na polovici poti ga je prehitel avtobus, skoraj povsem prazen. Pljunil je, da bi se iznebil neprijetnega okusa v ustih. Še enkrat. Nad cesto, ki jo je vse dopoldne srevalo sonce, je ležal vroč, težak zrak. April je, si je rekel. Začutil je, da se mu srajca lepiti tudi po rokah. Pričakoval je svež zrak, približno tak kot pred šestimi meseci, ko je teden dni ostal v mestu. Pomislil je, da bi lahko ušel tej soperi, ki ga je vsega oklepal, če bi za trenutek posedel v parku pred mestom. Toda vroči krog je segal do tam in še naprej. Nebo je dobilo čit oblakov. Hribi za mestom so postajali sivozeleni. To ga je začudilo. Vedno jih je imel za svetlo modre. Za svetlo modre. Od vsega, kar ga je spominjalo na to mesto, ga je najbolj presenečala modrina hribov tistega tedna pred šestimi meseci. Modrina, ki ni samo barva nečesa. Lahko jo čutiš in se ji čudiš.

Mesto je bilo skoraj prazno. Ustavil se je na trgu tako, da je lahko videl vrata menze na nasprotni strani ulice. Stopil je na rob pločnika, da se je s konicno čevljev dotikal ceste. Tako se najmanj utruil. Kmalu je zrak okoli njega vzvalovil. Sofer taksija, edinega v mestu, je stopil iz avtomobila in je pogledal navzgor. Prve kaptlove so udarjale na streho avtomobila. Prizhal je cigareto in zlezal nazaj v avto. Morala bi priti, pomislil. Lahko prideš,

»Jo poznaš?« je vprašala in se stisnila k zidu.
»Ne,« je odgovoril presenečen in ji stisnil roko.
»Misliš sem, da boš prišla iz menze.«
»Nisem šla na kosilo.«
»Čakal sem te. Pisal sem ti, da pridem. Prav?«
»Seveda. Samo nisem pričakovala, da boš prišel tako kmalu. Nič se nisi spremenil od takrat.«
»Prideš pa tiho ko mačka,« se je zasmel.
»Presenetila sem te, ne? Mačka s toplim kožuščkom.«
»Zakaj toplim?«

»Dobro. Pozabil boš zopet, da si mi rekel, da sem topla,« je rekla. »Najbolje ob štirih.«
»Lahko greva,« je rekel in avtomatično ponovil: »Vlak odpelje ob štirih.« Molčala sta. Ona je večkrat pogledala na uro, kot bi se bala, da ne zamudita vlaka. Stopala sta hitro.
»Veš, tisto pred šestimi meseci...« je rekla in se sklonila.
»Pozabiva tudi tisto, ne?« je rekel hitro. ne da bi jo pogledal.
»Veš, takrat je bilo nekaj takega kot ta dež...«
»Mogoče. Zvedrilo se je.«
»Potem sem se bala. Lahko bi dobila otroka. Si pomislil na to? Ampak za otroka je potrebno nekaj več, se ti ne zdi?«
»Prav imaš. Bilo je kot ta dež. Nenadoma.«
Ko sta prišla do postaje, se ga je prišla pod roko.
»Koliko je še do vlaka?« je vprašal.
»Petnajst minut. Počkala bom.«
»Ni treba.«
»Vseeno bom počakala.«
Vedel je, da mora reči nekaj. Karkoli. »Ko bo vlak odšel, mi moraš mahati,« je rekla, ko je pripeljal na peron.
»Dolgo mi moraš mahati...«
»Bom,« je rekla.
»Tako bom vedela, da...«
»Mahal bom.«
»Potem bo vse v redu, ali ne?« se je skušala nasmehniti.
»Vse, vse, vse,« je odgovoril.

Tako kot dež

»Rekel si mi, da sem topla. Pred šestimi meseci. Večkrat si rekel. Jaz pa sem ti govorila, da imaš vedno mrzle prste.«
»Pozabil sem.«
»Ni se ti treba spomniti, če nočeš,« je rekla hitro in z roko pokazala na drugo stran ulice:
»Jo poznaš? Ne? Mislija sem, da jo poznaš. Stala je pri oknu in te gledala.«
»Prvič jo vidim. Majhna je. Prijazna. Pokazala je, naj pridem čez. Nisem hotel iti, ker bi se potem lahko zgredila.«
»Lahko greva čez, če hočeš,« je rekla.
»Gotovo je vroče.«
»Vseeno bi šla,« je stopila od zida.

»Ob devetih.«
»Mislija sem, da boš šel ob štirih.«
Najbolje bo, da grem ob devetih.«
Pomolčala je.
»Sedaj se spomnim, da sem ti rekel, da si topla,« jo je pogledal.
»Saj se ti ni treba spomniti.«
»Mislija sem, da ti bo všeč.«
Nebo je postajalo blede sivo. Dež je ponehal. Ulica je znova zaživela. Otroci so poskakali iz vež in se podili po lužah, ki so ostale na asfaltu. Sofer taksija je prišel iz menze in spet sedel v avto. Prizhal si je cigareto.

Ko še ni bilo dolenske železnice

Dandanes, ko nas najmo- dernejši avtobus po gladki avtomobilski cesti popelje v dobri uri iz Novega mesta v Ljubljano, si kar težko pred- stavljamo, da so se pred sla- bim 70 leti naši predniki za isto pot potrebovali deset ur in več. In vendar je bilo ta- ko. Železnice namreč ni bilo, tako imenovana pošta — ko- čija, v katero sta bila vpre- žena dva močna konja — pa je »odbrzela« navsezgodaj zju- traj iz dolenskega središča in se pricincala popoldan v Ljub- ljano, potem ko je kočijaž-po- stiljon med potjo nekajkrat izmenjal upehane konje.

Kakor piše zgodovinar Vr- hovec, je prvo pošto ustano- vil nemški cesar Maksimilijan

I. v prvi polovici XVI. stol. Ta je dal plemiški roduvini TORRIANI DE TASSIS (Thurn -Taxis) pravico, prevažati pisa- ma po vseh nemških deželah.

Na Kranjskem je prvo pošto ustanovil avstrijski nadvojvo- da Karel in l. 1573 je pošta prvič stekla iz Gradca v Ljub- ljano. Toda prva pošta je šla — peš. Jezdno pošto so uvedli pri nas šele petnajst let po- zneje. Prva poštna cesta je pri nas vodila z Dunaja in Grad- ca preko Ljubljane v Gorico, druga pa iz Ljubljane skozi Višnjo goro, Trebnje, Novo mesto in Metliko v Karlovac. Ob petkih je odhajala iz Ljub- ljane in se vračala iz Karlov- ca v turek. Kasneje so pošto prevzeli Habsburžani, kajti

tudi njim so dišali lepi dohod- ki, ki jih je donosala.

Ko so vpeljali poštno vozo- ve, sta bila običajno vprežena dva konja, le malokdaj en sam. Cim več konj je bilo namreč vpreženih, tem večjo potnino je potnik moral odri- niti. Država je pošto močno ščitila. Zasebnj vozniki na primer vse do 1782 niso smeli prevažati potnikov po poštnih cestah oziroma so to smeli samo pri določenih pogojih. Tudi roga niso smeli uporab- ljati; to je bilo dovoljeno sa- mo poštnim voznikom-posti- ljonom. Pa tudi poštni usluž- benici in hlapci so bili zašti- teni: oproščeni so bili vojaške službe in tudi drugih obvez- nosti, ki so sicer veljale za vse druge državljane.

Dejali smo, da sta bila v poštni voz navadno vprežena po dva konja. Toda gospoda si jih je rada privoščila tudi več. Vrhovec piše, da se je baron Tauffrer vozil vedno s štirimi konji in kar dvema postiljonoma, grof Turjaški s šestimi, deželni glavar pa celo z osmimi konji. Francoska generala MERLIN in D'ES- PAGNE pa sta se 1805 dala peljati iz Novega mesta na Otočec z osemnajstimi konji. Za to sta morala plačati celih 27 goldinarjev.

Na Kranjskem je bila samo ena velika pošta, in sicer v Ljubljani. Novomeška pošta je bila mala pošta. Ustanov- ljena je bila 1769, leta 1789 pa je bil kupil Jožef pl. Fichte- nau. V tej roduvini je potem ostala skoraj sto let, dokler niso zgradili dolenske želez-

nice. Fichtenau je imel pošti- ni urad v prtiličju svoje hiše na Glavnem trgu, zadaj pa je imel hleve in ope za vozove. Prvega avgusta 1833 se je poštni urad preselil v nekdan- jni kapucinski samostan, kjer je še danes, tri mesece zatem pa je bila pošta podržavljena.

Novomeški muzej hrani v svojem arhivu tri stare pošt- ne vozovnice oziroma prijavi- nice za potovanje. Iz prve je razvidno, da se je neki Rohr- mann 10. aprila 1860 ob de- vetih zvečer odpeljal iz No- vega mesta proti Ljubljani, iz druge pa, da se je dva dni kasneje ob treh popoldan vra- čal proti Novemu mestu Na

nau in Arko, verjetno tedajji novomeški proš, 22. septem- bra 1863 ob devetih zvečer odpeljala proti Ljubljani in plača kakor poprej Rohrmann za vozno vsak 5 goldinarjev in 60 krajcarjev.

Iz istih dokumentov je vi- dno tudi, da je smel potnik je- mati s sabo le manjšo prtlja- go, da pa psov v voz ni bilo dovoljeno jemati. Kaditi je bi- lo med vožnjo dovoljeno le dobro zaprito pipo, in še to samo tedaj, če ni ugovarjal nihče od sopotnikov.

Starejši ljudje seveda novo- meško pošto še pomnijo, saj so se z njo vozili, čeprav je bila precej draga. Proti koncu prejšnjega stoletja je veljala potnina iz Novega mesta do Ljubljane 3 goldinarje, 80 krajcarjev. Za ta denar bi do- bil 1888 deset do enajst kil- govredine. Danes bi si najbrž marsikdo otremlislil, preden bi

Hrvaška poštna kočija v začetku 19. stoletja

vala njegov sedež. Pred pri- hodom v Trebnje — tu je bila prva postaja — je postiljon za- trobil v rog in s tem opozoril, da se pošta bliža postaji. Tu je voz nekaj minut postal, da so lahko izmenjali konje, dobrodušni voznik pa tudi na potnike ni pozabil. Sklonil se je v voz in kar po domače za- poveljal: »Alo, vsi se...!« da ne bilo potem med vožnjo ka- kih nevsčedenosti.

Nadaljnje postaje so bile še v Hudem pri Višnji gori in v Smarju.

»Obogena«, kakor se je reklo poštnemu vozu po domače, je tedaj odhajal iz Novega mesta ob pol petih zjutraj in pripe- ljal v Ljubljano popoldan. V Novo mesto je prihajal ob pol treh popoldne. Torej sta se nekje na sredi poti voza iz obeh smeri srečavala.

Potovanje ni bilo nič pri- jetno, zlasti ne pozimi, ko je bilo v vozu mraz. Primerilo se je tudi, da so pošto napa- dali. Posebno nevarna je bila v tem pogledu stehanjka ho- sta onkraj Trebnjega. Zato je bil postiljon tudi oborožen.

Kdor je zamudil novomeški »obogena« (Eilwagen), se je lahko peljal tudi z litijsko pošto. Ta je vozila do Litije, naprej pa si se peljal z želez- nice. Litjski voz, pravi dra- stično M. Kukman, je bil bolj ciganske sorte: bil je siromašnejši in je imel plat- neno streho, ki je frfotala v vetru. Prostorja je bilo v njem za štiri ljudi. Rvejšje ljudje so se vozili, kadar so imeli opravke, kar v kmeč- kem vozu, na Brezje pa celo na lojtrnem, kamor se je spr- avilo tudi po štirinajst ljudi. Če je bilo pa treba, so jo mahmili kajpada tudi peš v Ljubljano.

Ko je bila 27. septembra 1893 odprta železniška proga Ljubljana—Kočevo, je novo- meška pošta vozila samo še do Grosupelj. Dobrega pol leta zatem je stekla železnica tudi do Novega mesta. Zdad je kajpada odbila zadnja ura tu- di te pošti, pač pa je vozila še naprej proti Beli krajini. To je trajalo tik do prve sve- tovojne vojne, ko je 25. aprila 1914 Bela krajina dobila želez- niško zvezo z Novim mestom in Ljubljano.

Elser

»Zgodovina pošte na Kranj- skem. Ljubljanski zvon, 1888.

»O. Skale: Novo mesto pred desetletji. Dol. list, 30. marca 1951, št. 13.

»Isti, Dol. list, 1951, št. 27.

»Dolenske novice, 15. oktob- ra 1893, str. 163.

V naših tovarnah se zaposlujejo »roboti«

Industrija traktorjev in strojev je letos dobila nena- vadnega »uslužbenca« — elek- tronskega »knjigovodjo«, ki ima na skrbi knjigovodstvo in evidenco, obračunava plače, opravlja razne računske ope- racije itd. V eni uri opravi 72.000 množitev, v pol dneva obračuna plače za 38.000 za- poslenih in vknjiži 35.000 po- stavk materialnega knjigovod- stva.

Z avtomatskimi aparati (elektronskimi »roboti«) proiz- vana rafinerija v Sisku svoj znani »superplavi« bencin. Av- tomatika pomaga predelovati nafto na Reki in v Slavon- skem Brodu. Železarni na Je- senicah, v Sisku in Zenici imajo avtomatske naprave za kontrolo kvalitete. Taka na- prava samo v Zenici prihrani (ker je znižala napake pri proizvodnji) 150 milijonov di- narjev na leto.

Rohrmannova vozovnica iz leta 1860

voznici je imel natančno določeno tudi številko sedeža (4). Tretji Vormerkschein zur Fahrt mit der Malle-Post pa kaže, da sta se, neki Fichte-

si privoščili vožnjo v Ljublja- no, če bi bile cene še tako ve- like.

Za potovanje si se moral nekaj dni poprej prijaviti. V poštnem vozu je bilo prostora za štiri do pet ljudi, v skraj- ni sili za šest. Le v primeru smrti ali česa podobnega si lahko še naknadno dobil se- dež, in sicer poleg postiljona na »poku«.

Kočija je bila pokrita, imela je vrata in na strehi železne »gatre« za prtljago. Bila je zadaj malo širša in na zadnji steni je imela pritrjeno skri- njico za pošto. Postiljon je imel nepremičljivo uniformo in usnjene rokavice, kajti streha je samo delno pokri-

je bilo v vozu mrz. Primerilo se je tudi, da so pošto napa- dali. Posebno nevarna je bila v tem pogledu stehanjka ho- sta onkraj Trebnjega. Zato je bil postiljon tudi oborožen.

Kdor je zamudil novomeški »obogena« (Eilwagen), se je lahko peljal tudi z litijsko pošto. Ta je vozila do Litije, naprej pa si se peljal z želez- nice. Litjski voz, pravi dra- stično M. Kukman, je bil bolj ciganske sorte: bil je siromašnejši in je imel plat- neno streho, ki je frfotala v vetru. Prostorja je bilo v njem za štiri ljudi. Rvejšje ljudje so se vozili, kadar so imeli opravke, kar v kmeč- kem vozu, na Brezje pa celo na lojtrnem, kamor se je spr- avilo tudi po štirinajst ljudi. Če je bilo pa treba, so jo mahmili kajpada tudi peš v Ljubljano.

Konec varšavskega géta

(Nadaljevanje in konec)

6. maja: »Danes smo zlasti prečisti- li stanovanjske bloke, ki smo jih 4. maja pokončili s požigom. Čeprav že kar ni bilo pričakovati, da bi tu še našli ljudi, so našli celo vrsto bunkerjev, v katerih je bila peklena vročina: Iz teh in drugih bunkerjev smo vsega zajeli 1553 Judov.«

Spričo odpora in v bitki, ki se je razvila, smo postrelili 356 Judov. V tej bitki so streljali Judje s pištolami in metali poljske jajčne granate.«

8. maja: »Če je bil boj z Judi in banditi prvih šest dni težaven, moramo ugotoviti, da zdaj zajemamo Jude in Judinje, ki so te dni vodili borbo. Ni ga več bunkerja, kolikor jih odpremo, ne da bi se v njem bivajoči Judje postavili po robu z razpoložljivim orožjem, z lahkim »trojnicami, pištolami in ročnimi granatami. Danes smo spet zajeli precej Judin, ki so nosile v svojih jopicah odpete pištole.« Podpisani j' odločen, da veleadicije ne bo prej končal, preden ne bo prav poslednji Jud pokončan.

10. maja: »Judovski odpor ni bil danes nič oslabljen. Varstveni policija je uspelo zajeti delavnico, ki je izdelovala 10 do 11.000 eksplozivov in drugega streliva.«

13. maja: »Danes se je pokazalo, da pripa- dajo zdaj zajeti Judje in banditi tako imeno- vanim borbenim odredom. So sami mladi fantje in dekleta, od 18. do 25. leta. Ko smo za- jeli neki bunker, se je razvila prava bitka, v kateri so streljali Judje ne samo s pišto- lamj 08 in s poljskimi pištolami tipa Vis, mar- več so tudi metali poljske jajčaste granate proti mozem oborožene SS. Ko smo zajeli del posadke iz bunkerja in jo hoteli preiskati.

je neko dekle — kakor že tolikokrat — bli- skovito seglo za svoje krilo in prineslo iz svoje jopice na dan jajčasto granato, jo od- pelo in jo vršlo med nože, ki so jo preiskova- vali, in že bliskovito skočilo v zavetje.«

15. maja: »Nasproti minulim nočem je bilo danes močnejše postreliti samo 6 ali 7 Judov. Poseben o'decek je uničil še poslednji ne- poškovani kompleks poslopj v gétu. Zvečer smo na judovskem pokopališču razstrelili, ozi- roma požali kapelo, mrtvašnico in vsa stran- ska poslopja.«

Naslednji dan je poveril Strop »zaključek ukrepov, ki jih je treba še izvesti«, policijs- kemu bataljonu III/23, po daljnopolju pa je oddal poslednje poročilo esesovskemu in poli- cijskemu generalu Friedrichu Krügerju v Krakovu:

»Nekdanje judovske stanovanjske četiri v Varšavi ni več. Skupno število prijetih in, kakor je dokazano, pokončanih Judov je 56 tisoč petinšestdeset.«

Esesovski general in gradbenj direktor Heinz Kammler je poskrbel, da so razvaline razstrelili in vsi mestno četrt spremenili v izravnano kamnito puščavo. Le redki židje ki so prebegnili v drugo Varšavo in se lahko ondi poskrili, so preživeli grozo tistih dni, le nekateri so po deportaciji ušli stroju smrti v Treblinki in so lahko poročali o boju po- gubljenih.

Kaj bi besede? V Nürnbergu je tožilec Walsh takole zaključil:

»Tožilstvo bi lahko predložilo visokemu so- dišču nezansko mnogo dokaznega gradiva o židih, ki so umrli pod nacistično roko, ven- dar sem takih misli, da dodatno dokazno gra- divo v ničemer ne bi spremenilo krivde tehle tu na zatožni klopi.«

NEKAJ OKROGLIH

RIBIŠKA

»Pankracij je ujel ribo, jo potegnul na suho, tedaj pa mu je riba rekla...«

»Neverjetno!«

»Kaj neverjetno? Da je riba spregovorila?«

»Ne, ampak da je ujel ri- bo...«

SKRBI V ATOMSKI DOBI

»Ljubi mož, pa si prepričan, da si se vkrkal na ladjo za Split, ne pa v kako vesolj- sko?«

— Ne verjamem, da bo dovolj 20.000 na mesec, tovariš direktor! Ker ne znam stenografirati in ne obvladam strojepisa, bo- ste razumeli, da me bo stalo ve- liko več truda, če bom hotela dohajati delo...«

Brivska

— In pazi, da se ne boš spet uredil v prst, ko si takšna ne- roda!

V COLNU

Oh, dragi, ko bi se mogli tile najini trenutki osamlje- ne sreče raztegniti v neskonč- nost...«

»Nikar ne imej takih želja, Kunigunda! Ne veš, da plača- va čoln od ure!«

V PRAGOZDU

Sredi afriškega pragozda zaslisi raziskovalec bobnanje, pa prestrašeno vpraša podni- ka-domočina: »Kaj pa to po- meni? Ali sovražniki sklicu- jejo svoje bojovnike?«

»Nič se ne bojte, mister! To je samo prenos nogomet- ne tekme.«

VAZEN POGOJ

»Očka, zakaj mi pa ne pu- stiš, da bi opravila šoferski izpit? Saj sem že dovolj sta- ra.«

»Ti si že dovolj stara, am- pak avto še ni.«

MED DEDKI

»Takoj mi vrni moj vlakec. Če ne te bom svojemu vnuku zatožil.«

»KREMA« ZA ROKE

»Ljuba sosedca, če ni vaša skrivnost: kaj pa uporabljate, da imate tako mehke in bele roke?«

»Moža!«

»Moža!«

»Seveda, on mora pomivati in ribati!«

MODERNA KLETVINA NA VASI

»Bog daj, da ti pocrkajo vse lampe v radijskem aparatu!«

Prototip sovjetske vesoljske postaje, na kakršnih bodo v bodočnosti pristajale medpla- netarne rakete in vesoljske ladje.

Med trojico najbolj znanih sex- bomb ameriškega filma sodi prav gotovo razen Marilyn Monroe in Jane Mansfield še Mamie Van Do- ren, v Ameriki naturalizirana Flanka (na sliki). Za razliko od svojih dveh rivalinj, ki sta vzorni zakonski ženi, pa so opravljali jeziki spleti okoli Mamiine glo- vene pogosto zaljubljeni 27- letne žene, ki so ji posebno všeč kandidati za filmske igralce, ka- terim rada pomaga po svojih mo- čeh do uspeha.

V silkovitem kraju Tobago, se- verno od Trinidada v Antiljsk- em morju, kjer je bilo neko- človitvo zatočišče morskih piratov, bodo sredi 150 različ- nih divjih živali posneli film »Swiss Family Robinson«, ve- selo paradijo na znano zgodbo o Robinsonu. Glavno vlogo je prevzela Janet Munro, ki jo vidimo na sliki v ustreznem kostumu in na zebra, ki so jo v ta namen pripeljali iz Holly- wooda. S svojo pojavlo je žival prestrašila vse domačine, ki takšne »zverine« še nikoli niso videli.

Otroški vozček na gornji sliki ne pozna nobenih zaprek. Bil je razstavljen na sejmu novih izumov v Versaillesu v Fran- ciji. Njegova 3 kotača delujejo neodvisno in z lahkoto vozijo prek vseh lukenj in razpok. Hkrati je tudi zelo praktično vozilo, ker ga lahko v pol mi- nute razstavilo in prenesejo v srednjevelikem kovčku na po- ljubno mesto.

Dresirana ovca na cirkuški farmi Chipperfield v Angliji je povrgla majhno ovčko, ki so jo nato prepustili v skrb mali opic Janet. Da se ta spozna na take reči, je lepo videti na gornji sliki, ko po dvajsetkrat na dan hrani malo kodrodako stvarco po dudki. Čeprav tudi sama močno čiša mleko, se ga vzorno dojilja sploh ne pri- tkane, dokler le hoče piti mli- na nenavadna varovanka.

Studentke v Bostonu v ZDA so začele z neumnostjo, ki se je kmalu razširila po vsej Ameriki. Na kolena so si bolj ali manj umetniško začele upodabljati v oljni tehniki portrete svojih junakov in priverce iz sanj ali resničnosti. Pri hoji ali drugacem pre- mikanju kolen delajo tudi na- risani obrabi različne grimase, ki povzročajo »seveda« salve smeha. Kroničarji pa ne po- vedo, kako gre tem student- kam sicer v šoli in pri študi- ju.

PIŠE: Drago Dresnik

ZAKAD

OBALI

RIŠE: Milan Maver

25.

Ko je vse pretehtal, je sklenil, da bo Nemca zalezoval. »Tako ali tako se m' vrnit k taboru, da nam česa ne izmakne,« je pomislil. Namesto po stari poti je stekel do zaliva. Še preden sta ga mogla prijatelja opaziti, se je sklonil za kamnito ogrado in se začel plaziti proti šotoru. To, kar je zagledal, ga je osupnilo.

Nemec za skalo grabil z rokami po zemlji. Kma' u za tem je privlekel železno škatlo, vso sprijelo od zemlje in po- rjavelo. Nato je jamo naglo zasal. Pogledal je proti zalivu in tja na nasprotni breg, kjer je bil malo prej Mišo. Ko se je pre- pričal, da ga nihče ni videl, je naglo dvignil ška'lo. Morala je biti kakaj težka, ker jo je komaj nesel proti svojemu šotoru.

26.

Mišo je bil razburjen, a tudi zadovoljen, ker je bil priča temu prizoru. Umaknil se je in ko je bil Nemec pod svojim šotorom, se je vzravnal in vračal k taboru. Nalašč je bil glasen. Na drugi strani ograde se je zaslislalo piljenje in zamolki udarec.

Takoj zatem se je Nemec spet prikazal. Veselo nasmejan ga je poklical, Mišo je abogal.

»Tule sem napravil jamo za školjke,« je začel. »Ali mi lahko pomagata zbirati školjke. Plačaj vam bom.«

Ne smem se izdati, da vem, je pomislil Mišo. »Seveda, rade volje,« je rkel. »Z veseljem vam bom pomagali. V šolo ho- dimo in bi se radi kaj naučili.«

27.

Nemec je bil zadovoljen. Trepreljal je Mišo po ramj in mu naročil, naj pazi na njegove stvari. Odsesel je prtljago v šotor in se poa'ah v kopa'kah. »Drpavi!« se je v zaliv, kjer sta le kopala Bojan in Jure. Zunaj na morju se je pravkar pri- kazal motorni čoln.

Mišo je gledal za Nemcem. Kaj je bilo v škalti? Gotovo tisto, kar je skrll v času vojne, ko je bil vojak in je streljal iz rovov in »ankarjev na nem bregu.

Mikalo ga je, da bi se »plazil v tujcem šotor. Toda Nemec je spodaj na orježju stalno pogledoval sem. Šele zdaj je opazil, da je postali svoj štor tako, da se mu mde ne more nihče pri- bližati, ne da ga bi videl z obale.